

DE VERDELING NA FAILLISSEMENT: EEN EMPIRISCH ONDERZOEK

Angélique Daponte

Studentennummer: 01202969

Promotor: Prof. Dr. Joke Baeck

Commissaris: Karolien Rigaux

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de Rechten.

Academiejaar: 2019-2020

Ondergetekende verklaart dat de inhoud van deze masterproef mag worden geraadpleegd en/of gereproduceerd voor persoonlijk gebruik. Het gebruik van deze masterproef valt onder de bepalingen van het auteursrecht en bronvermelding is steeds noodzakelijk.

Voorwoord

Ik ben één van de weinige studenten die haar toekomst reeds volledig heeft uitgestippeld, tot in de kleinste details. Tijdens mijn vooropleiding Toegepaste Economische Wetenschappen ontdekte ik dat de rechtsvakken mij meer interesseerden dan de overige opleidingsonderdelen. Ik besloot om me na de master TEW te wagen aan de master Rechten. Zo geschiedde, en vier jaar na datum sta ik op het punt om mijn tweede masterproef in te dienen. Daarna zal ik mijn carrière aanvatten in de advocatuur, met als ultieme eindbestemming: het worden van curator.

Toen professor Baeck vertelde over een onderzoek naar de verdeling na het faillissement werd voor mij meteen duidelijk dat dit mijn mastproefonderwerp zou worden. Door middel van een empirisch onderzoek breng ik in kaart hoe de verdeling aan de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen, afdeling Antwerpen geschiedt. Daarvoor werden de gegevens geselecteerd uit dossiers die in het jaar 2006 waren geopend en op het ogenblik van de gegevensverzameling waren afgesloten. Deze keuze maakt het mogelijk om mijn bevindingen te vergelijken met de resultaten die professor Baeck eerder had bekomen in haar onderzoek aan de Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent. Het doel van dit onderzoek is in essentie om te achterhalen welke schuldeisers de meeste dividenden naar zich toetrekken en welke schuldeisers daarentegen amper geld uit het faillissement kunnen recupereren.

Vooraleer ik overga tot het bespreken van de resultaten uit mijn onderzoek wens ik enkele personen te bedanken. In de eerste plaats ben ik professor Baeck zeer dankbaar. Niet alleen omdat ze mij dit interessante onderwerp heeft aangeboden (waar ik met plezier aan heb gewerkt), maar ook omwille van haar uitstekende begeleiding die ik tijdens het schrijven van deze masterproef heb mogen ontvangen. In de tweede plaats wens ik de voorzitter van de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen, afdeling Antwerpen, de hoofdgriffier en het griffiepersoneel uitdrukkelijk te bedanken. Zij maakten het mogelijk dit onderzoek uit te voeren.

Angélique Daponte
10 mei 2020, Gent

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	I
Inleiding.....	1
Hoofdstuk 1: Rechtsvergelijkend onderzoek.....	4
Afdeling 1: De Verenigde Staten.....	4
Afdeling 2: Engeland.....	6
Afdeling 3: Frankrijk	10
Afdeling 4: Nederland	14
Afdeling 5: Conclusie rechtsvergelijkend onderzoek.....	17
Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet	19
Afdeling 1: Vermogen.....	19
Afdeling 2: Categorieën schuldvorderingen	20
Afdeling 3: Recuperatiegraad.....	21
Afdeling 4: Vergelijking met reeds uitgevoerde onderzoek	21
Hoofdstuk 3: Methodologie.....	22
Hoofdstuk 4: Analyse onderzoeksresultaten	29
Afdeling 1: Beschrijvende statistiek	29
Afdeling 2: Analyse van de onderzoeksvragen	32
A. Vermogen.....	32
B. Categorieën van schuldvorderingen.....	33
C. Recuperatiegraad.....	47
Afdeling 3: Vergelijking met het reeds uitgevoerd onderzoek in Gent.....	51
Afdeling 4: Vergelijking resultaten Belgische onderzoeken met buitenland	62
Hoofdstuk 5: Voorstellen voor verder onderzoek	65
Hoofdstuk 6: Conclusie.....	67
Bijlagen.....	IV
1. Vertrouwelijkheidsverklaring.....	IV

2. Excel datasets.....	V
Bibliografie.....	VI

Inleiding

1. Sinds de invoering van het nieuwe boek XX in het Wetboek Economisch Recht (“WER”) heeft de wetgever voor het eerst het doel van de faillissementsprocedure in de wet vastgelegd.¹ Artikel XX.98 WER bepaalt namelijk dat de faillissementsprocedure ertoe strekt het vermogen van de schuldenaar onder de bevoegdheid van een curator te plaatsen die belast is met het beheer en de vereffening van het vermogen en de verdeling van de opbrengsten onder de schuldeisers.

Het faillissement kan aldus worden omschreven als een collectief beslag ten voordele van de schuldeisers van de debiteur.² De collectieve dimensie van het beslag heeft betrekking op het gehele vermogen van de debiteur. Dit volgt uit artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet (“Hyp.W.”)³ waarbij de wetgever stipuleert dat het vermogen geldt als gemeenschappelijke onderpand van alle schuldeisers. De klassieke opvatting verdedigt dan ook de principiële eenheid en ondeelbaarheid van het vermogen.⁴

Het is krachtens artikel XX.166 WER de taak van de curator om onder toezicht van de rechter-commissaris over te gaan tot de vereffening van dit vermogen en tot betaling van de schuldeisers.⁵

2. Het faillissement resulteert in de vorming van een boedel en het ontstaan van een samenloop tussen de schuldeisers. De toestand van samenloop ontstaat als gevolg van de faillietverklaring: wegens de collectieve dimensie van het faillissement zijn er meerdere schuldeisers die gelijktijdig hun aanspraken doen gelden op het vermogen van hun gemeenschappelijke debiteur.⁶ Ingeval van dergelijke samenloop treden bepaalde maatregelen tot bescherming van de schuldeisers in werking, waarbij het gelijkheidsbeginsel centraal staat.⁷

¹ D. DE MAREZ en C. STRAGIER, *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 246, randnr. 451.

² E. DIRIX, “Art. 8 Hyp.W”, in E. DIRIX, P. FRANCOIS en M. TISON (eds.), *Voorrechten en hypotheeken. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen Wolters Kluwer, 2014, 8, randnr. 17. (Hierna: “E. DIRIX, “Art. 8 Hyp.W.””).

³ Wet van 16 december 1851 tot herziening van het hypothecair stelsel, *BS* 22 december 1851, 3.555.

⁴ A. DE WILDE, *Boedelschulden in het insolventierecht*, Mortsel, Intersentia, 2005, 23, randnr. 22.

⁵ E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Gent, Story-Scientia, 2006, 20, randnr. 20. (Hierna: “E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*”).

⁶ E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, *supra* vn. 5, 35, randnr. 41.

⁷ Cass. 24 juni 2010, *RW* 2010-11, 844, noot. R. HOUBEN.

Krachtens de gelijkberechtiging van schuldeisers (*paritas creditorum*) uit artikel 8 Hyp.W. zal de curator, wanneer het vermogen van de gefailleerde ontoereikend blijkt, de opbrengsten pondspondsgewijs, naar evenredigheid van de schuldeiser zijn of haar vordering verdelen over de aantredende schuldeisers.^{8,9} Het is hierbij essentieel dat schuldeisers die zich in dezelfde positie bevinden, op dezelfde wijze worden behandeld.¹⁰ Datzelfde artikel 8 Hyp.W. vermeldt eveneens de uitzonderingen op deze regel, namelijk indien er tussen schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan. Artikel 9 Hyp.W. omkadert de wettige redenen van voorrang als zijnde de voorrechten en hypotheeken. Tezamen met het pandrecht vormen deze voorrechten en hypotheeken de zakelijke zekerheidsrechten.

3. Het beginsel van de gelijkheid onder schuldeisers is in de praktijk echter meer de uitzondering dan de regel geworden door de wildgroei aan voorrechten en andere zekerheidsmechanismen.¹¹ Het empirisch onderzoek dat in het kader van deze masterproef werd uitgevoerd, tracht door middel van een verkennend onderzoek de werkelijke verdeling na het faillissement aan de Ondernemingsrechtbank Antwerpen weer te geven.

In het vervolg van de masterproef zullen volgende elementen aan bod komen. Ik start met een beknopte rechtsvergelijkende studie. In het buitenland hebben al verschillende onderzoeken plaatsgevonden die de verdeling na het faillissement in kaart brachten. Het lijkt mij interessant om eerst die resultaten te bespreken alvorens over te gaan tot het bespreken van het empirisch onderzoek. Dit zal gebeuren in Hoofdstuk 1. Vervolgens zal ik het Onderzoeksopzet uiteenzetten (Hoofdstuk 2). In dit hoofdstuk staat de onderzoeksvraag centraal, en zullen de deelvragen worden opgesomd. Daarna volgt een uiteenzetting over de toegepaste Methodologie (Hoofdstuk 3). In Hoofdstuk vier zal ik het eigenlijke empirisch onderzoek bespreken. Het onderzoek zal uit drie luiken bestaan. In het eerste luik zal de werkelijke verdeling na de faillissementsprocedures in kaart worden gebracht.

⁸ Art. 8 Hyp.W.

⁹ E. DIRIX, "Art. 8 Hyp.W", *supra* vn. 2, 3, randnr. 1.

¹⁰ S. BAEYENS, "Zakelijke rechten en insolventieprocedures" in X, *Vraagpunten op de grens van insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2018, 10 en F. George, *Le droit des contrats à l'épreuve de la faillite: Essor ou déclin du principe de l'égalité des créanciers*, Brussel, Larcier, 2018, 85, nr. 71.

¹¹ E. DIRIX, "Art. 8 Hyp.W", *supra* vn. 2, 3, randnr. 1 en F. GEORGES, "L'égalité des créanciers: un mythe?", *Rev. Dr. Ulg* 2009, 319.

Het tweede luik koppelt daarentegen terug naar het eerdere onderzoek van de faillissementsdossiers aan de Ondernemingsrechtbank te Gent, uitgevoerd door J. Baeck.¹² Nadat het empirisch onderzoek aan de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen werd uitgevoerd, wordt het immers mogelijk om de bestudeerde gegevens te vergelijken met die van het onderzoek aan de Ondernemingsrechtbank Gent.

Het derde en laatste luik koppelt terug naar het rechtsvergelijkend onderzoek. In dit deel zullen de resultaten uit Antwerpen en Gent naast deze uit de voorgaande onderzoeken naast elkaar worden gelegd.

Daarna zal ik enkele voorstellen voor verder onderzoek onthullen (Hoofdstuk 5). Eindigen doe ik met een algemene conclusie (Hoofdstuk 6).

¹² J. BAECK, "HOOFDSTUK 7. Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers?" in J. BAECK (ed.), *Privaatrecht in actie!*, Brugge, die Keure 2018, 215-256. ("Hierna: J. BAECK, "HOOFDSTUK 7. Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers?").

Hoofdstuk 1: Rechtsvergelijkend onderzoek

4. Vooraleer over te gaan tot de analyse van het onderzoek gevoerd aan de Ondernemingsrechtbanken te Antwerpen en Gent, licht ik graag toe dat dergelijke onderzoeken reeds hebben plaatsgevonden in andere landen. In onderstaande paragrafen zal ik de resultaten bespreken uit gelijkaardige onderzoeken, gevoerd in de Verenigde Staten (Afdeling 1), Engeland (Afdeling 2), Frankrijk (Afdeling 3) en Nederland (Afdeling 4).

Afdeling 1: De Verenigde Staten

5. In de Verenigde Staten maakten de auteurs Bris, Welch en Zhu een vergelijking tussen enerzijds de faillissementsprocedures uit Chapter 7 Bankruptcy Code en anderzijds reorganisatieprocedures volgend uit Chapter 11 van diezelfde Bankruptcy Code.¹³ In wezen kan Chapter 11 gebruikt worden voor enerzijds reorganisatie en anderzijds vereffening, met als grote verschil dat bij Chapter 11-procedures “the debtor in possession” blijft, terwijl de debiteur bij de faillissementsprocedure uit Chapter 7 het beheer volledig verliest.¹⁴ In de periode van 1995 tot 2001 onderzochten de auteurs een 300-tal dossiers afkomstig van de federale faillissementsrechtbanken van Arizona en Southern New York. Procedures waarvan de afwikkeling minder dan twee weken in beslag nam, werden uit de dataset verwijderd.¹⁵ Van de overblijvende dossiers werden 225 ondernemingen afgewikkeld volgens de reorganisatieprocedure van Chapter 11 en 61 dossiers volgens de faillissementsprocedure van Chapter 7.

6. Wat betreft de faillissementsdossiers komen de auteurs tot de volgende conclusies. Er treden gemiddeld 27 schuldeisers aan per faillissement. 58% van deze schuldeisers zijn “secured creditors”. Dit zijn schuldeisers die voor zichzelf een zakelijk zekerheidsrecht hebben bedongen, namelijk de hypothecaire en pandhoudende schuldeisers.¹⁶

¹³ A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy: Chapter 7 Liquidation versus Chapter 11 Reorganization." *The Journal of Finance* 2006, afl. 61/3, 1253-1303. En DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2006.00872.x>. (Hierna: “A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, “The Costs of Bankruptcy””).

¹⁴ S.J. LUBBEN, *Measuring The Costs Of Chapter 11 Cases*, The Hague, Eleven International Publishing, 2010, 11.

¹⁵ A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy", *supra* vn. 12, 1257.

¹⁶ J. BAECK, “Bankruptcy : What Is Left for the Creditors? A Belgian Exploratory Study.” *International Insolvency Review* 2019, afl. 28/2, 143. En DOI: 10.1002/iir.1342.

De gewaarborgde schuldvorderingen die zij bezitten, vertegenwoordigen gemiddeld 37,0% van de totale schuldenlast.¹⁷ In ongeveer de helft van de faillissementsprocedures verkrijgen deze schuldeisers geen enkel dividend.¹⁸ Uit onderstaande Tabel 1 volgt dat hun globale recuperatiegraad¹⁹ gemiddeld 32,4% bedraagt. Hieruit kan men concluderen dat zij over het algemeen één derde van hun schuldvordering terug betaald krijgen.

De chirografaire schuldeisers lijden grotere verliezen: in 95% van de faillissementsdossiers blijft hun schuldvordering volledig onbetaald. Hun gemiddelde recuperatiegraad bedraagt 1,1%, welke het gevolg is van dividenduitkeringen uit één dossier. Wanneer de globale recuperatiegraad wordt berekend, waarbij zowel de preferente als chirografaire schuldeisers tezamen werden genomen, stelt men vast dat de gemiddelde recuperatiegraad 5,4% bedraagt. Deze gegevens volgen uit Tabel 1.²⁰

Tabel 1: Recovery rates and APR violations²¹

	Secured Recovery			Unsecured Recovery			Total Recovery			APR	
	Chapter 7 Secured Recovery Is:		Chapter 11	Chapter 7 Secured Recovery Is:		Chapter 11	Chapter 7 Secured Recovery Is:		Chapter 11	Chapter 11 Only	
	Reported	Optimistic		Reported	Optimistic		Reported	Optimistic		APR Violation	Adhe- rence
<i>N</i>	29	30	143	115	173	47	47	157	263	261	
Mean	32.4	51.4	90.2	1.1	51.6	5.4	27.4	69.4	12.2%	91.0%	
<i>SD</i>	46.4	49.6	21.8	8.4	41.3	19.9	38.2	32.4	32.8%	27.2%	
Min	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	-40.5%	
Quartile 1	0.0	0.0	95.0	0.0	10.0	0.0	0.0	45.8	0.0%	100.0%	
Median	0.0	70.6	100.0	0.0	40.0	0.0	5.8	79.2	0.0%	100.0%	
Quartile 3	100.0	100.0	100.0	0.0	100.0	0.0	64.7	100.0	0.0%	100.0%	
Max	100.0	100.0	100.0	87.9	100.0	98.3	100.0	100.0	100.0%	100.0%	
% = 0	59	47	1	95	5	79	43	0	88	0	
% ≥ 100%	30	47	74	0	35	0	6	34	12	89	

7. Daarnaast onderzochten de auteurs welke factoren deze recuperatiegraad beïnvloeden.²² In de eerste plaats blijkt de keuze tussen een reorganisatieprocedure uit Chapter 11 en de faillissementsprocedure met het oog op de vereffening uit Chapter 7 een belangrijke impact te hebben op de omvang van de recuperatiegraden. In reorganisatieprocedures is de recuperatiegraad voor alle categorieën van schuldeisers aanzienlijk meer dan bij vereffening na het faillissement.

¹⁷ A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy", *supra* vn. 12, 1258.

¹⁸ A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy", *supra* vn. 12, 1287.

¹⁹ In de bijdrage wordt recuperatiegraad berekend als het percentage van de oorspronkelijke schuldvordering dat aan de schuldeiser toekomt na de verdeling door de rechter.

²⁰ A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy", *supra* vn. 12, 1290.

²¹ In de tabel wordt gekeken naar de rij "mean" om de gemiddelde recuperatiegraad te bekomen. Daarnaast wordt in deze bijdrage enkel rekening gehouden met de "reported recovery rate" en wordt het optimistische scenario buiten beschouwing gelaten.

²² A. BRIS, I. WELCH en N. ZHU, "The Costs of Bankruptcy", *supra* vn. 12, 1290.

De gemiddelde recuperatiegraad van alle schuldeisers tezamen bedraagt in deze procedure namelijk 69,4%, die van de preferente schuldeisers bedraagt 90,2% en die van de chirografaire schuldeisers 51,6%. Daarnaast leiden de auteurs af dat naarmate er minder activa zich in de failliete onderneming bevinden, des te lager de gemiddelde recuperatiegraden zijn. Uit het onderzoek blijkt dat de schuldgraad ingeval van Chapter 7 dossiers gemiddeld 5,37 bedraagt. Elke dollar aan eigen vermogen gaat dus gepaard met vijf dollar aan schulden in de onderneming.

Een volgende vaststelling is dat de schuldvorderingen vaker worden voldaan in die dossiers waarbij het aandeel aan preferente schulden relatief groter is dan deze waarbij slechts enkele preferente schuldeisers aantreden. Bovendien blijkt dat de recuperatiegraden lager liggen wanneer de gefailleerde onderneming verplicht in de faillissementsprocedure wordt betrokken, dus bij dagvaarding in het faillissement.

Twee factoren beïnvloeden de recuperatiegraad van de schuldeisers niet. Ten eerste speelt de identiteit van de rechter die de faillissementsprocedure afsluit geen rol. Daarnaast (en tot verbazing van de auteurs) is er slechts een geringe link tussen de grootte van de failliete onderneming en de recuperatiegraad van schuldeisers. Van zodra een onderneming de drempel van \$100,000 aan activa heeft bereikt, speelt grootte geen rol meer. Vergelijkt men ondernemingen met een waarde van meer dan \$100,000, dan ziet men nauwelijks een verschil in de gemiddelde recuperatiegraad van schuldeisers.

Afdeling 2: Engeland

8. Nadat Bris e.a. hun onderzoek in de Verenigde Staten hadden uitgevoerd, publiceerden Blazy en Nigam in februari 2018 een paper waarin ze eveneens de verschillende types van vereffenings- en reorganisatieprocedures uit hun rechtssysteem vergelijken.²³ Daarvoor analyseerden zij 574 insolvente Engelse ondernemingen in de periode van 1998 tot 2005. Alle dossiers waren in 2017 afgesloten. Enerzijds bestudeerden zij de verschillen tussen de mogelijke insolventieprocedures, welke de volgende zijn:

²³ R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England: the uneasy case for liquidations”, *Eur J Law Econ* 2019, afl. 47, 91. Geraadpleegd op 18 maart 2020. <https://doi.org/10.1007/s10657-018-9599-2> (Hierna: “R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England”).

- Compulsory Liquidation of CL: waarbij de rechtbank, bijvoorbeeld na dagvaarding door de schuldeiser, oordeelt dat de insolvabele onderneming moet worden ontbonden en vereffend²⁴;
- Creditors Voluntary Liquidation of CVL: waarbij de aandeelhouders beslissen tot ontbinding en vereffening van een insolvabele onderneming²⁵;
- Administration: vergelijkbaar aan de gerechtelijke reorganisatie, waarbij de continuïteit van de onderneming centraal staat, in tegenstelling tot de vereffening.²⁶; en
- Receivership²⁷: waarbij een bewindvoerder wordt aangesteld met als taak de onderneming of diens goederen te verkopen, geïnitieerd door een schuldeiser met een zakelijk zekerheidsrecht op niet-aanwijsbare activa²⁸ (“floating charge”) met het oog op de terugbetaling van diens schuldvordering²⁹.

De laatste insolventieprocedure werd inmiddels afgeschaft sinds de inwerkingtreding van de Enterprise Act 2002. Men oordeelde namelijk dat deze procedure te veel rechten aan schuldeisers met een zakelijk zekerheidsrecht toebedeelde.³⁰ Bovendien was deze procedure in strijd met de European Insolvency Regulation die op 31 mei 2002 in werking trad en die niet-collectieve procedures uitsluit.

Anderzijds trachtten de auteurs de factoren te achterhalen die tot de ene dan wel de andere vereffeningprocedure leiden.

9. Ten eerste concluderen de auteurs dat de activa minder waard zijn in de vereffeningprocedures dan in de reorganisatieprocedures.³¹ Daarom oordelen zij dat de omvang van de insolvente onderneming wel degelijk een rol speelt bij de keuze voor de ene dan wel de andere procedure. Het risico op vereffening daalt namelijk naarmate de omvang van de onderneming stijgt.

²⁴ G. MCCORMACK, “National Report for England”, in D. FABER, N. VERMUNT, J. KILBORN en T. RICHTER (eds.), *Commencement of Insolvency Proceedings*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 8.8. (Hierna: “G. MCCORMACK, “National Report for England”).

²⁵ G. MCCORMACK, “National Report for England”, *supra* vn. 22, 8.8.

²⁶ G. MCCORMACK, “National Report for England”, *supra* vn. 22, 8.2.

²⁷ R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England”, *supra* vn. 21, 102.

²⁸ G. MCCORMACK, “National Report for England”, *supra* vn. 22, 8.32.

²⁹ M. BROUWER, “Reorganization in US and European Bankruptcy law.” *Eur J Law Econ* 2006, afl. 22, 18. <https://doi.org/10.1007/s10657-006-8978-2>.

³⁰ I. BENVENISTE, “Receivers: Double agents or surrogate liquidators?”, *Accounting and Business Research* 1986, afl. 16/63, 245-250.

³¹ R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England”, *supra* vn. 21, 101.

Daarnaast onderzochten zij welke activa de ondernemingen nog bezaten. Het actief van vereffende ondernemingen betrof hoofdzakelijk vlottende activa waarvan het merendeel bestond uit cash geld. De ondernemingen die zich in een reorganisatieprocedure bevonden, bezaten daarentegen meer (materiële) vaste activa. Deze vaststellingen brengen de auteurs tot hun volgende stelling: het risico op vereffening stijgt recht-evenredig met de verhouding van vlottende ten opzichte van vaste activa.

10. Wat betreft het passief onderscheiden de auteurs vijf categorieën van schuldeisers: de bevoorrechte schuldeisers (zij bezitten een “preferential claim”), de werknemers (deze bevoorrechte schuldeisers plaatsen zij in een afzonderlijke categorie), de schuldeiser met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht (“secured creditors”), de boedelschuldeiser (diens schuldvordering ontstaat na de opening van de reorganisatie- of faillissementsprocedure) en de chirografaire schuldeiser.³²

Schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht vindt men voornamelijk terug in de Receivership procedure. Dit mag niet verbazen aangezien deze procedure er hoofdzakelijk op gericht is de bezwaarde goederen te verkopen onder leiding van een bewindvoerder. Daarentegen treden deze schuldeisers slechts in geringe mate³³ aan bij de twee vereffeningprocedures. De auteurs menen dat zij eerder voor de individuele uitwinning van de bezwaarde goederen zullen opteren dan af te wachten tot hun vordering wordt voldaan door de curator.³⁴

De schuldeisers die wel in groten getale voorkomen in de twee vereffeningprocedures zijn de chirografaire schuldeisers. Bij Compulsory Liquidation, de procedure geïnitieerd door de schuldeisers, vertegenwoordigen zij 89% van het totale aantal vorderingen. Wanneer de debiteur zelf het initiatief tot vereffening neemt, via een Creditors Voluntary Liquidation, bedraagt het aandeel chirografaire ten opzichte van totale schuldvorderingen 69%. Ook deze bevinding trachten de auteurs te verklaren. Zij zijn van oordeel dat chirografaire schuldeisers er niet in slagen hun debiteurs voldoende te monitoren waardoor zij krediet blijven verstrekken ook al voldoet de onderneming niet meer aan haar financiële verplichtingen. De banken worden veel minder geconfronteerd met dit tekort aan informatie.

³² R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England”, *supra* vn. 21, 101.

³³ Slechts 5% van de schuldvorderingen gaan gepaard met een zakelijk zekerheidsrecht ingeval van compulsory liquidation. Dit percentage stijgt naar 11% wanneer het gaat om de procedure “creditors voluntary liquidation”.

³⁴ R. BLAZY en N. NIGAM, “Corporate insolvency procedures in England”, *supra* vn. 21, 102.

Een dergelijke informatie-asymmetrie zou volgens de auteurs moeten worden weggewerkt, ofwel *ex ante* (via het kredietrecht), ofwel *ex post* (via het insolventie- of faillissementsrecht).

11. Om te bepalen welke insolventieprocedure de meest gunstige is, vergelijken de auteurs de totale recuperatiegraden van de schuldeisers. De recuperatiegraad wordt bekomen door per categorie van schuldeisers de totale uitgekeerde dividenden te delen door de onderliggende schuldvorderingen. Onderstaande Tabel 2 geeft weer welke resultaten zij bekwamen na hun empirisch onderzoek.³⁵

Tabel 2: Structure of creditors' recovery rate

<i>Means & medians</i>	CL	CVL	Receivership	Administration
<i>Nb. of observations:</i>	100	72	198	199
<i>Statistics:</i>	<i>Mean • Median</i>			
Total recovery rate***	8.6% • 0.3%	12.5% • 6.0%	29.4% • 20.7%	20.1% • 15.0%
Recovery rate: secured***	16.2% • 0.0%	27.8% • 0.0%	44.8% • 37.6%	39.3% • 24.6%
Recovery rate: preferential*	17.2% • 0.0%	19.3% • 0.0%	33.1% • 5.9%	42.2% • 14.9%
Recovery rate: employees	40.1% • 11.9%	22.4% • 0.0%	36.8% • 0.0%	52.3% • 9.2%
Recovery rate: new money	n.s. • n.s.	100.0% • 100.0%	100.0% • 100.0%	99.6% • 100.0%
Recovery rate: unsecured**	7.7% • 0.0%	4.8% • 0.0%	1.6% • 0.0%	3.5% • 0.0%

Note: recovery rates are the repayments made to a creditor class divided by the corresponding due claims. "n.s." means value not significant. The number of stars refers to the significance of the ANOVA test (respectively 10%, 5%, 1% levels that is * $p < 0.10$; ** $p < 0.05$; *** $p < 0.01$).

In de eerste plaats is de gemiddelde globale recuperatiegraad, waarbij alle categorieën van schuldeisers tezamen worden genomen, het hoogste in het kader van de Receivership-procedure. Dit is best opmerkelijk aangezien deze procedure tot doel heeft slechts één enkele categorie van schuldeisers te bevoordelen, namelijk schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht. Men zou daarom kunnen verwachten dat deze procedure negatieve gevolgen teweeg brengt voor de overige categorieën van schuldeisers, maar deze stelling wordt in dit onderzoek ontkracht. Daarentegen blijkt dat deze procedure alle schuldeisers ten goede komt omdat bij geen enkele andere procedure de gemiddelde globale recuperatiegraad hoger ligt.

De twee procedures gericht volledige vereffening van de onderneming vertonen minder optimistische cijfers. De globale recuperatiegraden bedragen gemiddeld 8,6% bij

³⁵ R. BLAZY en N. NIGAM, "Corporate insolvency procedures in England", *supra* vn. 21, 103.

Compulsary Liquidation en 12,5% bij Creditors Voluntary Liquidation. Ongeveer één tiende van het gehele passief kan worden voldaan na de verdeling van het faillissement.

Daarnaast geeft Tabel 2 ook weer welke gemiddeld recuperatiegraad de verschillende categorieën schuldeisers na de diverse insolventieprocedures behalen. Daaruit blijkt dat de chirografaire schuldeisers de meeste verliezen lijden, ongeacht de insolventieprocedure. Hun maximale recuperatiegraad bedraagt gemiddeld 7,7%. Deze wordt behaald in het kader van de verdeling na het faillissement. Vergeleken met de andere schuldeisers zijn de chirografaire de enigen voor wie een faillissementsprocedure meer opbrengt dan een reorganisatieprocedure.

Wat betreft de overige schuldeisers zijn de bevindingen minder eenduidig. Er rijzen grote verschillen tussen de twee vereffeningsprocedures. Zo schommelen de recuperatiegraden van werknemers tussen de 22,4% en 40,1% afhankelijk van welke vereffeningsprocedure gevolgd wordt. Hetzelfde geldt voor de schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht. Hun recuperatiegraad schommelt tussen de 16,2% en 27,8%. De bevoorrechte schuldeisers vertonen een stabielere gemiddelde recuperatiegraad: in geval van faillissement zien zij ongeveer één vijfde van hun schuld terugbetaald.

Tot slot heeft de keuze voor een reorganisatie- of vereffeningsprocedure geen invloed op de boedelschuldeisers. Zij zullen bijna altijd hun vordering voldaan zien.

Afdeling 3: Frankrijk

12. In een eerder onderzoek voerden Blazy, Chopard en Nigam een onderzoek naar 833 KMO's uit Engeland en Frankrijk.³⁶ In de periode van 1993 tot 2005 werden de Franse data verzameld aan de Ondernemingsrechtbank van Parijs, en van 1998 tot 2005 werd de Insolvency Service databank onderzocht. Laatstgenoemde databank bevat gegevens van insolvente ondernemingen in Engeland en Wales.³⁷ De auteurs vergelijken in deze bijdrage de vier bovenstaande insolventieprocedures uit Engeland (1. Administration, 2. Receivership, 3. Compulsory liquidation en 4. Creditors voluntary liquidation) met de twee insolventieprocedures uit Frankrijk, zijnde het faillissement (“liquidation judiciaire”) en de gerechtelijke reorganisatie (“redressement judiciaire”).

³⁶ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates: An analysis of the French and English bankruptcy codes”, *Journal of Banking & Finance* 2013, afl. 37/6, 1936-1959. en DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.10.024>. (Hierna: “R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates”).

³⁷ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates”, *supra* vn. 34, 1942.

Zij onderscheiden vier categorieën van schuldeisers. De kwalificatie verloopt echter niet volledig gelijklopend met deze uit het eerder onderzoek, uitgevoerd in Engeland. In het huidige onderzoek distingueren zij: de bevoorrechte schuldeisers (met een “preferential claim”), de schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht (“secured creditors”), de boedelschuldeiser (“new money claim”) en de chirografaire schuldeiser (“junior claim”).

13. Opdat de auteurs kunnen vergelijken welke procedure de grootste terugbetalingsmogelijkheid biedt aan de schuldeisers, berekenen zij wederom de totale recuperatiegraden.³⁸ Zij oordelen dat de recuperatiegraad een uitstekend instrument is om de doeltreffendheid van het faillissementsrecht te onderzoeken. Ze bekomen deze door na te gaan welke dividenduitkering de verschillende categorieën van schuldeisers verkrijgen na afloop van de insolventieprocedure. Onderstaande Tabel 3 geeft de berekende recuperatiegraden weer.³⁹

Tabel 3: Recovery rates, coverage rate, and structure of claims

Variables	France		England			
	Redressement judiciaire (incl. sales)	Liquidation judiciaire (excl. sales)	Administration	Receivership	Compulsory liquidation	Voluntary liquidation
Sample size	164	100	199	198	100	72
Recovery rate (total)	45.8%	19.6%	20.5%	29.7%	8.6%	12.9%
Recovery rate (junior)	38.2%	3.1%	3.5%	1.6%	7.7%	4.3%
Recovery rate (preferential)	56.9%	30.8%	42.0%	31.2%	17.2%	18.7%
Recovery rate (secured)	51.9%	40.3%	38.7%	43.7%	16.2%	25.3%
Recovery rate (new money)	62.6%	27.3%	98.7%	100.0%	n.s.	100.0%
Coverage rate	66.7%	46.4%	31.8%	35.8%	15.4%	20.8%
Due claims (amount in K€)	1743	760	1788	3390	283	658
% of junior due claims	45.9%	32.9%	53.6%	35.6%	91.0%	69.5%
% of preferential due claims	33.9%	55.8%	0.7%	5.7%	3.8%	10.3%
% of secured due claims	15.2%	7.6%	31.6%	45.8%	5.1%	10.6%
% of new money claims	2.3%	0.7%	6.1%	7.6%	0.0%	4.2%
% of bankruptcy costs	2.7%	3.1%	8.0%	5.3%	0.1%	5.4%
Duration of the procedure (in months)	11.6	3.1	19.4	38.9	26.4	35.5

This table reports the recovery rate for each bankruptcy procedure for France and UK. It also shows the sample size for each procedure, coverage rate (market value of assets at the time of default/total due amount), total due claims, weight of each creditor class in due claims and duration of procedure.

De globale recuperatiegraad is het hoogst in de Franse reorganisatieprocedure (45,8%). Ongeveer de helft van alle schuldvorderingen kan bij sluiting van de procedure worden voldaan. Dit percentage halveert wanneer het gaat om de procedure gericht op de vereffening van de vennootschap. Wat betreft de resultaten uit Engeland en Wales verwijs ik naar voorgaande Afdeling 2.

³⁸ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates”, *supra* vn. 34, 1941.

³⁹ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates”, *supra* vn. 34, 1943.

Uit de analyse van Tabel 3 blijkt dat de chirografaire schuldeiser opnieuw het zwaarst getroffen wordt wanneer diens debiteur failliet gaat. Slechts 3,1% van de chirografaire schuldvorderingen wordt voldaan na de vereffening-verdeling volgend na een faillissement. Daarentegen wordt dit percentage vertienvoudigd (tot 38,2%) wanneer hun debiteur werd toegelaten tot de gerechtelijke reorganisatieprocedure. Net als bij de voorgaande onderzoeken blijkt dat de schuldvorderingen van schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht het vaakst voldaan worden na een faillissement. Hun recuperatiegraad bereikt met 40,3% het hoogste percentage in het kader van het faillissement. Zij verliezen deze prioriteit wanneer de onderneming zich in een reorganisatieprocedure bevindt. In dit geval krijgen de bevoorrechte schuldeisers (met een gemiddelde recuperatiegraad van 56,9%) voorrang boven deze met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht (gemiddelde recuperatiegraad van 51,9%). De absolute prioriteit gaat bij reorganisatieprocedures naar de boedelschuldeisers. In tegenstelling tot de boedelschuldeisers in Engelse procedures, verkrijgen zij na een Franse procedure niet het volledig bedrag van hun schuldvordering terug, maar is dit beperkt tot 62,6%. Opvallend is dat in het kader van de verdeling na het faillissement zij een gemiddelde recuperatiegraad bekomen van slechts 27,3%.

14. De auteurs trachten de verschillen in gemiddelde recuperatiegraden tussen zowel Engeland en Wales, als Frankrijk te verklaren. Aan de hand van beschrijvende statistiek vinden zij drie verschillende oorzaken die aanleiding kunnen geven tot het verschil in terugbetalingsmogelijkheden van de insolvente ondernemingen.

In de eerste plaats geloven zij dat de recuperatiegraad sterk afhangt van de waarde van de activa en passiva van de onderneming. Daarom introduceren zij de dekkingsgraad (“coverage rate”)⁴⁰ die de breuk voorstelt van de totale activa gedeeld door de totale passiva. In Frankrijk bereikt de dekkingsgraad een percentage van 67% bij ondernemingen die zich in een reorganisatieprocedure bevinden, en 46% in geval van het faillissement. Daarentegen schommelen de percentages bij de Engelse vier insolventieprocedures tussen 15,4% en 35,8%. Ondernemingen in de Receivership procedure vertonen de grootste gemiddelde dekkingsgraad, die in een Compulsary Liquidation hebben de laagste dekkingsgraad. Uit deze vaststellingen leidt men af dat

⁴⁰ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, “Building legal indexes to explain recovery rates”, *supra* vn. 34, 1944.

Franse gefailleerden vanuit een relatief betere startpositie in de insolventieprocedure stappen dan de Engelse ondernemingen.

Ten tweede zou ook de verhouding van de schuldvorderingen (bijvoorbeeld het aandeel bevoorrechte schulden ten opzichte van de totale schuldenlast) een invloed uitoefenen op de gemiddelde recuperatiegraad. Want het is te verwachten dat schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht beter in staat zijn hun debiteur te monitoren dan chirografaire schuldeisers. Daarenboven verklaren de auteurs dat hoe meer goederen bezwaard zijn met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht, hoe minder waarde deze goederen verliezen tijdens de insolventieprocedure. Dit volgt uit het principe dat goederen die dienen tot een onderpand van een schuld minder gemakkelijk kunnen worden verkocht dan diegene die geen schuld waarborgen. Aangezien in Frankrijk minder chirografaire schuldeisers bij de insolventieprocedures aantreden dan in Engeland, namelijk 32,9% (liquidation judiciaire) tegenover 69,5% (Voluntary Liquidation) en 91,0% (Compulsory Liquidation), zou dit een mogelijke reden kunnen zijn van het verschil in recuperatiegraden. Bovendien zijn er veel meer bevoorrechte schuldeisers in de Franse procedures (55,8% bij de vereffening na het faillissement tegenover 3,8% bij de Compulsory Liquidation in Engeland). Dit verschil duidt op een grotere bescherming van sociale schuldvorderingen (zoals die van werknemers) en van publieke schuldvorderingen ten voordele van de staat.

Een derde mogelijke oorzaak van de verschillende recuperatiegraden zijn volgens de auteurs de kosten die gepaard gaan met elk van de insolventieprocedures. Bij de procedures gericht op vereffening van de vennootschap zijn weinig verschillen op te merken tussen Frankrijk en Engeland wat betreft het aandeel van de directe faillissementskosten ten opzichte van het totale passief. Naast de directe kosten beïnvloedt de totale duurtijd van de insolventieprocedure op een indirecte wijze de faillissementskosten. Dit kan een aanwijzing zijn van langdurige administratieve procedures die vereisen dat een aantal formaliteiten worden vervuld op het ogenblik dat de onderneming wordt ontbonden. In dit onderzoek blijkt dat de Franse procedures beide minder dan één jaar in beslag nemen, terwijl de duurtijd van Engelse procedures gemiddeld varieert van anderhalf tot drie jaar.

15. Een vierde oorzaak zien de auteurs in de verschillen van het recht. Om deze verschillen te achterhalen schakelen de auteurs over van beschrijvende statistiek naar

een regressie analyse.⁴¹ Als controlevariabelen nemen zij de voorgaande drie indicatoren: dekkingsgraad, verhouding van de schuldvorderingen en faillissementskosten inclusief duurtijd van de procedure. Daarnaast nemen zij ook de redenen voor de discontinuïteit van de onderneming (zoals strategie, ongeluk, enzoverder) en de kenmerken van de onderneming (zoals aansprakelijkheid, aantal jaren actief, enzoverder) als controlevariabele. De testvariabele is het faillissementsrecht.

Uit dit onderzoek volgt dat volgende bepalingen uit het faillissementsrecht gepaard gaan met hogere recuperatiegraden: a) toegankelijkheid van de procedure; b) bescherming van de activa; c) bescherming van de schuldvorderingen en d) sancties tegen ondeugdelijk bestuur.⁴² Daartegenover heeft informatievervalsing een negatieve impact op de recuperatiegraad. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat dit ingaat tegen de confidentialiteitsverplichting.

Afdeling 4: Nederland

16. Het laatste land dat in dit rechtsvergelijkend hoofdstuk wordt betrokken, is Nederland. Couwenberg en de Jongh onderzochten 137 insolvente ondernemingen in Nederland tussen 1983 en 2000.⁴³ Het rechtssysteem onderscheidt twee procedures: enerzijds surseance (of uitstel) van betaling en anderzijds het faillissement.⁴⁴ De procedure surseance van betaling is enkel bindend voor de chirografaire schuldeisers. Bevoorrechte schuldeisers en schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht hoeven niet akkoord te gaan met een voorgesteld afbetalingsplan.

17. De onderzoekers begrepen de steekproeftrekking: enkel ondernemingen met een minimum van 500.000 gilden (gelijk aan 227.000 euro) of ondernemingen die ten minste tien werknemers ter beschikking stelden, werden in de steekproef opgenomen. Van de 137 insolvente ondernemingen werden er 38 vereffend, de overige 99 werden gereorganiseerd.

⁴¹ R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, "Building legal indexes to explain recovery rates", *supra* vn. 30, 1944.

⁴² R. BLAZY, B. CHOPARD en N. NIGAM, "Building legal indexes to explain recovery rates", *supra* vn. 30, 1950.

⁴³ O. COUWENBERG en A. DE JONG, "Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System", *Eur J Law Econ* 2008, afl. 26, 105-127. En DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1020888>. (Hierna: "O. COUWENBERG en A. DE JONG, "Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System").

⁴⁴ O. COUWENBERG en A. DE JONG, "Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System", *supra* vn. 37, 6.

Om de efficiëntie van de insolventieprocedures te meten, analyseren de auteurs de directe kosten en de recuperatiegraden van de schuldeisers.

Gemiddeld bedragen de directe kosten, gedefinieerd als “de gemaakte kosten tijdens de periode waarin de insolventieprocedure is geopend”⁴⁵, 16,0% van de gerealiseerde opbrengsten. Deze kosten liggen lager naarmate de omvang van de onderneming en het aandeel bancaire schulden ten opzichte van totale schuldenlast stijgt. De auteurs beargumenteren dat wanneer het aandeel van bancaire schulden stijgt, de curator minder geconfronteerd zal worden met een verscheidenheid aan schuldeisers. Ook zijn er meer directe kosten wanneer het aantal geschillen stijgt en de verkoop van activa moeizaam verloopt.

Daarnaast berekenen de auteurs de globale recuperatiegraad (“firm recovery rate”) van de schuldeisers per onderneming. Daarvoor delen zij de totale uitgekeerde dividenden door de som van de boedelschulden en reeds bestaande schulden ten tijde van de opening van de procedure. Gemiddeld bedraagt de globale recuperatiegraad 37,2%.⁴⁶ Zij concluderen dat de schuldeisers gemiddeld 62,8% van hun oorspronkelijke schuldvordering verliezen. De recuperatiegraden stijgen naarmate de ondernemingen meer vaste activa bezitten; een hogere quick ratio⁴⁷ vertonen en tijdens de insolventieprocedure hun activiteiten blijven uitoefenen.⁴⁸ Ook de aanwezigheid van bancaire schulden verhoogt de recuperatiegraad. Uit het onderzoek blijkt dat wanneer de bancaire schuld 21,4% van de totale schuldenlast bedraagt, de recuperatiegraad met 6,7 procentpunten stijgt in vergelijking met ondernemingen die geen bancaire schuld hebben. Banken leveren namelijk een grotere inspanning in het terugvorderingsproces wanneer hun aandeel in de totale schuldenlast stijgt.

De auteurs berekenen de recuperatiegraad van bancaire schuldeisers afzonderlijk door middel van de “bank recovery rate”. Daarvoor hanteren zij de breuk: dividenduitkeringen aan de bank op de openstaande leningen. Hun gemiddelde recuperatiegraad van 80,0% toont aan dat banken een aanzienlijk bedrag van hun openstaande leningen terug betaald

⁴⁵ O. COUWENBERG en A. DE JONG, “Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System”, *supra* vn. 37, 8.

⁴⁶ O. COUWENBERG en A. DE JONG, “Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System”, *supra* vn. 37, 10.

⁴⁷ Quick ratio is een liquiditeitstest en geeft de verhouding weer van de (vlottende activa - de voorraden en bestellingen in uitvoering) gedeeld door het vreemd vermogen op korte termijn.

⁴⁸ O. COUWENBERG en A. DE JONG, “Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System”, *supra* vn. 37, 14.

krijgen.⁴⁹ Bovendien hebben zij in 59,6% van de dossiers een recuperatiegraad van meer dan 90%; in 22,8% van de gevallen schommelt hun recuperatiegraad tussen 50% en 90%; en in de laatste 17,5% van de dossiers bedraagt de recuperatiegraad van banken minder dan 50%.

Tevens verklaren de auteurs welke factoren de recuperatiegraad van banken beïnvloeden. Een eerste vaststelling is dat hun recuperatiegraad daalt naarmate de onderneming meer schulden heeft of wanneer zij wordt geliquideerd.

Ook indien de waarde van de activa stijgt, daalt de recuperatiegraad van banken.⁵⁰ Deze vaststelling contrasteert met de bevinding dat de globale recuperatiegraad (“firm recovery rate”) groter wordt naarmate de onderneming meer activa bezit. Daarnaast leidt een groter onderpand van de bancaire schulden tot een hogere bancaire recuperatiegraad. Het is van geen belang wat de verhouding van vaste activa ten opzichte van totale activa is, of welke de omvang van de quick ratio is (in tegenstelling tot de impact op de “firm recovery rate”). Ten slotte stellen de auteurs vast dat wanneer de onderneming zelf aangifte doet van haar faillissement, de recuperatiegraad van banken hoger ligt dan wanneer zij door derden in het faillissement worden getrokken.

18. Tot slot geven de auteurs enkele kenmerken van de insolvente ondernemingen weer. Zo is de gemiddelde schuldgraad 2,081. De ondernemingen hebben met andere woorden een gemiddelde schuldenlast die tweemaal zoveel bedraagt dan de waarde van hun activa. Dit stemt overeen met een dekkingsgraad van 48,1%⁵¹. Bij de ondernemingen waarbij een bank één van de schuldeisers is, bedraagt het aandeel van de bank in de totale schuldenlast gemiddeld 29,0% van het totaal aan schulden. Hun schuld is daarnaast goed beschermd aangezien de waarde van hun onderpand gemiddeld 2,5 keer groter is dan de eigenlijke schuld. Ook stellen de onderzoekers vast dat de onderneming zich gemiddeld 25 maanden in de insolventieprocedure bevindt en dat de uitkomst van de procedure in 27,7% van de dossiers de vereffening is.

⁴⁹ O. COUWENBERG en A. DE JONG, “Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System”, *supra* vn. 37, 11.

⁵⁰ O. COUWENBERG en A. DE JONG, “Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System”, *supra* vn. 37, 15.

⁵¹ De dekkingsgraad wordt berekend aan de hand van het totaal aan activa te delen door het totaal aan passiva. Indien de passiva 2,081 maal groter zijn dan de activa, komt dit overeen met een breuk van 48,05%.

Afdeling 5: Conclusie rechtsvergelijkend onderzoek

19. Onderstaande Tabel 4 legt de resultaten uit voorgaande onderzoeken naast elkaar. Daaruit volgt dat de Nederlandse faillissementsprocedure de hoogste globale recuperatiegraad genereert, namelijk 37,2% van de schuldvorderingen worden na het faillissement voldaan. Een mogelijke verklaring hiervoor is de betere startpositie van de insolvente ondernemingen. Deze startpositie wordt weerspiegeld door de dekkingsgraad, met 48,1% is die het hoogst in Nederland. Deze bemerking lijkt voor alle rechtsgebieden te kloppen: naarmate de dekkingsgraad stijgt, vermeerderd ook de dividenduitkering die de schuldeisers na de vereffeningsprocedure terugkrijgen.

Bovendien is het opvallend dat er in de faillissementsprocedure meer schuldvorderingen worden gewaarborgd door een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht in de Verenigde Staten en Nederland dan in de andere twee landen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat voor deze rechtsgebieden niet werd weergegeven welk aandeel van de schuldeisers beschikten over een voorrecht. Dit gaat echter niet gepaard met een hogere globale recuperatiegraad, noch een hogere recuperatiegraad voor schuldeisers met dergelijk conventioneel zakelijk zekerheidsrecht. In Nederland komen de banken redelijk ongeschonden uit de faillissementsprocedure: zij krijgen 80% van hun oorspronkelijke schuldvordering terugbetaald. Daartegenover bedraagt de recuperatiegraad van schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht (vaak banken) in de Verenigde Staten slechts 32,4%.

Ten slotte zijn de chirografaire schuldeisers de grootste verliezers ingeval van een faillissementsprocedure, ongeacht in welk rechtsgebied zij zich bevinden. Hun recuperatiegraad schommelt tussen 1,1% (in de Verenigde Staten) en 7,7% (onder Compulsary Liquidation in Engeland).

Tabel 4: Rechtsvergelijking verdeling na het faillissement

	VS	ENG		FRA	NL
	Chapter 7	Compulsory liquidation	Voluntary liquidation	Liquidation judiciaire	Faillissement
Aandeel SV met zakelijk zekerheidsrecht tov totale schulden	37,0%	5,0%	10,2%	7,6%	24,1%
Aandeel bevoorrechte SV tov totale schulden	n.v.t.	3,5% + 2,0% (WN)	10,5% + 1,1% (WN)	55,8%	n.v.t.

Globale recuperatiegraad	5,4%	8,6%	12,5%	19,6%	37,2%
Recuperatiegraad SE met zakelijk zekerheidsrecht	32,4%	16,2%	27,8%	40,3%	~80,0% ⁵²
Recuperatiegraad SE met voorrecht	n.v.t.	17,2% + 40,1% (WN)	19,3% + 22,4%(WN)	30,8%	n.v.t.
Recuperatiegraad chirografaire SE	1,1%	7,7%	4,8%	3,1%	n.v.t.
Dekkingsgraad	18,6% ⁵³	15,4%	20,8%	46,4%	48,1%

20. Nadat in de bovenstaande paragrafen een beknopt rechtsvergelijkend onderzoek werd uitgevoerd, verdiep ik me in de volgende paragrafen op de situatie in België. Baeck publiceerde in 2018 een empirisch onderzoek naar de verdeling na het faillissement aan de Ondernemingsrechtbank te Gent.⁵⁴ In deze masterproef lever ik een aanvullende bijdrage op haar studie. Door middel van een empirisch onderzoek aan de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen geef ik weer wat de verdeling is na faillissementen die daar werden uitgesproken.

⁵² In het onderzoek in Nederland wordt geen onderscheid gemaakt tussen chirografaire schulden, bevoorrechte schulden of schulden gewaarborgd door een zakelijk zekerheidsrecht. Wel werd de recuperatiegraad van banken berekend. De 80% wijst op de recuperatiegraad van banken.

⁵³ Een schuldgraad van 5,37 komt neer op een dekkingsgraad van 18,6% krachtens de formule uit vn. 50.

⁵⁴ J. BAECK, "HOOFDSTUK 7. Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers?", *supra* vn.12.

Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet

21. Het doel van deze studie is om in de eerste plaats de verdeling aan de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen te analyseren, en in de tweede plaats na te gaan in welke mate deze verschilt van deze van de Ondernemingsrechtbank te Gent.

De centrale onderzoeksvraag is dus tweeledig. Enerzijds bestaat zij uit een beschrijvende vraagstelling, namelijk: “Hoe geschiedt de verdeling na het faillissement?” en anderzijds tracht zij de resultaten te vergelijken met de resultaten uit het eerder onderzoek van Baeck. De centrale onderzoeksvraag luidt aldus als volgt:

“Hoe geschiedt de verdeling na het faillissement, gebaseerd op data van de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, en in welke mate verschilt de verdeling aan deze rechtbank van de verdeling aan de Ondernemingsrechtbank te Gent?”

Aan de hand van drie thema’s zal bovenstaande onderzoeksvraag worden uiteengezet: het vermogen van de gefailleerde; de verschillende categorieën van schuldvorderingen in de boedel en de recuperatiegraad. Tot slot volgt een vergelijkende vraag waarbij diezelfde subvragen als leidraad zullen dienen.

Afdeling 1: Vermogen

22. Vooraleer ik overging tot het analyseren van de verdeling van het vermogen, moest ik onderzoeken wat er zich juist in dat vermogen van de failliete onderneming bevindt. Het begrip “vermogen”, waarnaar artikel 7 Hyp.W. verwijst, wordt in de rechtsleer gedefinieerd als: “het geheel van goederen en rechten in geld waardeerbaar, dat aan een bepaald rechtssubject toebehoort”.^{55,56} Bovenvermeld artikel bedraagt één van de basisbeginselen van het privaatrecht, namelijk het verhaalsrecht van de schuldeisers op het gehele vermogen van de debiteur.⁵⁷ Volgens Dirix is dit uiteindelijk de enige functie van het vermogen, namelijk te dienen als gemeenschappelijk onderpand voor de schuldeisers.⁵⁸

⁵⁵ E. DIRIX, en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Gent, Story-Scientia, 2006, 9, randnr. 8.

⁵⁶ K. BYTTEBIER, en M. GESQUIERE, *Insolventierecht: Algemene Beginselen*, Gent, Story-publishers, 2014, 21, randnr. 7.

⁵⁷ E. DIRIX, “Art. 7 Hyp.W”, in E. DIRIX, P. FRANCOIS en M. TISON (eds.), *Voorrechten en hypotheeken. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Wolters Kluwer, Mechelen, 2014, 12, randnr. 1. (Hierna: “E. DIRIX, “Art. 7 Hyp.W””).

⁵⁸ “E. DIRIX, “Art. 7 Hyp.W”, *supra* vn. 57, 13, randnr. 1.

23. Naast de in geld waardeerbare rechten dat aan een bepaalde rechtspersoon toebehoort, omvat het vermogen ook de plichten die aan de rechtspersoon verbonden zijn.⁵⁹

Met andere woorden, het vermogen van de gefailleerde omvat de activa en passiva van de rechtspersoon. De eerste deelvraag luit daarom als volgt:

“Wat is het actief en het passief van het faillissement?”

Afdeling 2: Categorieën schuldvorderingen

24. Na de vaststelling van het vermogen, volgt de vraag welke schuldeisers in de samenloop terechtkomen en welke schuldeisers de verdeling niet moeten dulden. Hiervoor onderzocht ik hun schuldvorderingen, en ging ik na in welke mate zij gewaarborgd werden door een zakelijk zekerheidsrecht.

Wanneer schuldeisers aangifte doen van hun schuldvorderingen, moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de schuldeisers die “buiten de boedel” vallen (de boedelschulden) en de “schuldeisers in de boedel”.⁶⁰ De term boedel verwijst naar het buiten bezit gestelde vermogen.⁶¹ Schuldeisers die buiten de boedel vallen (bijvoorbeeld zij die met de onderneming hebben gecontracteerd tijdens de faillissementsprocedure) zullen voor deze bijdrage minder interessant zijn. Zij ontsnappen aan de samenloop en zullen bijgevolg vóór de overige schuldeisers betaald worden.

Voor schuldvorderingen die wel in de boedel terechtkomen, geldt in principe dat ze in gelijke rang komen en dat de opbrengst evenredig wordt verdeeld, behoudens de “wettige redenen van voorrang”⁶². Daarom is het nuttig deze schuldvorderingen in te delen in verschillende categorieën naargelang hun mate van voorrang bij de verdeling. Hieruit volgt de tweede deelvraag:

⁵⁹ A.L. VERBEKE, “De vermogensleer”, in B. TILLEMANN, A.L. VERBEKE en V. SAGAERT (eds.), *Vermogensrecht in kort bestek*, Mortsel, Intersentia, 2007, 23, randnr. 32.

⁶⁰ M.E. STORME, “Samenloop en rangschikking van schuldvorderingen bij faillissement: algemene beginselen” in H. BRAECKMANS, M.E. STORME, B. TILLEMANN en J. VANANROYE (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen IV*, Mortsel, Intersentia, 2017, 186. (Hierna: “M.E. STORME, “Samenloop en rangschikking van schuldvorderingen bij faillissement: algemene beginselen””).

⁶¹ W. DAEM, “Practicum. Schulden van de boedel en schulden in de boedel”, *In Foro* 2011, afl. 33, 25.

⁶² M.E. STORME, “Samenloop en rangschikking van schuldvorderingen bij faillissement: algemene beginselen”, *supra* vn. 60, 158.

“Welke schuldeisers doen aangifte van hun schuldvordering en in welke mate genieten hun schuldvorderingen voorrang bij de verdeling?”

Afdeling 3: Recuperatiegraad

25. Nadat ik het antwoord op de bovenstaande twee subvragen had bekomen, werd het mogelijk te berekenen wat de gemiddelde recuperatiegraad (recovery rate⁶³) van de verschillende categorieën schuldeisers bedraagt. Kortmann definieert de recovery rate als “het percentage van de schuld dat gemiddeld per beëindigd faillissement is voldaan”. In het empirisch onderzoek berekende ik de recuperatiegraad op twee verschillende manieren. In de eerste plaats ging ik per schuldvordering na welk dividend na de vereffening-verdeling werd bekomen. De recuperatiegraad wordt dan weergegeven door het nominale bedrag van het ontvangen dividend te delen door het totale nominale bedrag van de schuldvordering⁶⁴. In de tweede plaats rangschikte ik de schuldvorderingen per categorie, waarna ook de gemiddelde recuperatiegraad per type van schuldvorderingen werd berekend. De derde en laatste deelvraag is de volgende:

“Hoeveel bedraagt de gemiddelde recuperatiegraad per categorie schuldvorderingen?”

Het antwoord op bovenstaande deelvraag laat toe om de recuperatiegraden per categorie schuldvorderingen met elkaar te vergelijken. Bovendien werden ook de werkelijke dividenduitkeringen naast elkaar gelegd. Het nagaan van deze twee elementen beantwoordt in essentie het eerste luik van de centrale onderzoeksvraag.

Afdeling 4: Vergelijking met reeds uitgevoerde onderzoek

26. Vervolgens zal dit onderzoek de antwoorden op bovenstaande drie deelvragen naast die van Baeck leggen. Hiermee worden de gelijkenissen en verschillen tussen de arrondissementen Antwerpen en Gent in kaart gebracht. Daarna zullen de resultaten uit Gent en Antwerpen worden samengevoegd zodat een vergelijking met de jurisdicties uit hoofdstuk één mogelijk wordt.

⁶³ S.C.J.J. KORTMANN, "Ongerechtvaardigde verrijking in insolventieprocedures in Nederland" in V. SAGAERT (ed.), *Vraagpunten op de grens van insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2018, 236.

⁶⁴ J. BAECK, “Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers”, *supra* vn. 12, 241.

Hoofdstuk 3: Methodologie

27. Zoals ik in deze bijdrage reeds heb vermeld, voerde Baeck een gelijkaardig onderzoek⁶⁵ uit aan de toenmalige Rechtbank van koophandel Oost-Vlaanderen, afdeling Gent. In samenspraak met de auteur werd beslist om een soortgelijk onderzoek uit te voeren aan de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, waarbij de onderzoeksmethode uit voorgaand onderzoek in grote lijnen gevolgd werd.

Het doel van beide bijdrages is om bij wege van een empirisch, verkennend⁶⁶ onderzoek na te gaan hoe de verdeling van de opbrengst van het vermogen geschiedt onder de samenlopende schuldeisers. In de categorie van het verkennend onderzoek wordt een bijkomend onderscheid⁶⁷ gemaakt tussen het feitelijk en het verklarend onderzoek. In de masterproef vond een onderzoek van de feiten plaats. Het verklarend onderzoek zal in deze bijdrage niet aan bod komen, al is dit wel één van de voorstellen voor bijkomend onderzoek uit hoofdstuk vijf.

28. Dit onderzoek steunt op gegevens uit de faillissementsdossiers die in het jaar 2006 werden geopend. De griffie van de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen stelde de dossiers ter beschikking zodat ik deze kon inzien tijdens de zomermaanden van 2019. Voor deze gegevensverzameling werd de toestemming van de voorzitter van de Ondernemingsrechtbank Antwerpen verkregen. Zowel de promotor, professor Baeck, en ikzelf ondertekenden een vertrouwelijkheidsverklaring⁶⁸ conform de wet van 30 juli 2018 tot de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (“Wet van 30 juli 2018”). De vertrouwelijkheidsverklaring werd als eerste bijlage in deze bijdrage opgenomen. Overigens werd de Wet van 30 juli 2018 doorheen het gehele onderzoek gerespecteerd.

29. Opdat het mogelijk zou zijn de data van het arrondissement Antwerpen met deze van Gent te vergelijken, werd ervoor geopteerd om enkel dossiers bij het onderzoek te betrekken die door de rechtbank geopend waren in 2006, dezelfde periode als waarop het

⁶⁵ J. BAECK, “Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers”, *supra* vn. 12.

⁶⁶ P. DE PELSMACKER en P. VAN KENHOVE, *Marktonderzoek : methoden en toepassingen*, Amsterdam, Pearson Benelux, 2014, 28. (Hierna: “P. DE PELSMACKER en P. VAN KENHOVE, *Marktonderzoek : methoden en toepassingen*”).

⁶⁷ P. DE PELSMACKER en P. VAN KENHOVE, *Marktonderzoek : methoden en toepassingen*, *supra* vn. 65, 29.

⁶⁸ Deze vindt u terug in de eerste bijlage.

onderzoek te Gent gesteund was. Echter werden er in 2006 1.055 faillissementen geopend aan de toenmalige Rechtbank van koophandel te Antwerpen. Op datum van de gegevensverzameling waren 1.034 van de geopende dossiers afgesloten. De haalbaarheid van het onderzoek laat niet toe alle dossiers te analyseren. Daarom werd besloten om door middel van een systematische steekproef⁶⁹ een representatief beeld van de realiteit weer te geven zonder daarvoor alle dossiers in de data op te nemen.

Dergelijke systematische steekproeftrekking kadert binnen de probabilistische en restrictieve steekproeftrekkingen.⁷⁰ Zij laat dankzij haar probabilistische karakter toe om op een wetenschappelijke verantwoorde manier dossiers op een probabilistische wijze te selecteren. De steekproeftrekking komt er in essentie op neer dat elk lid van de populatie een gekende a priori kans⁷¹ heeft om getrokken te worden. Daarnaast waarborgt de restrictieve werkwijze de accuraatheid en precisie van het onderzoek.

In dit onderzoek bedraagt de populatie 1.034 dossiers, waarvan idealiter een 250-tal in het uiteindelijke onderzoek zullen worden geselecteerd en bestudeerd. De wijze waarop deze steekproefelementen gekozen werden, wordt hieronder beschreven.

1. Ten eerste wordt een startwaarde toevalsgewijs bepaald.

Hiervoor koos ik het cijfer 1.

2. Daarna wordt bij dit getal telkens het steekproefinterval opgeteld. Dit steekproefinterval wordt bekomen door het quotiënt van de populatie N en het aantal steekproefelementen n.

Toegepast op dit onderzoek bedraagt het steekproefinterval 4.⁷²

De gekozen steekproeftrekking met startwaarde 1 en steekproefinterval 4, heeft tot gevolg dat de dossiers met nummers één, vijf, negen, dertien, zeventien, eenentwintig enzoverder tot 1.034 werden geselecteerd. Zodanig werden uit de populatie, zijnde de 1.034 afgesloten

⁶⁹ P. DE PELSMACKER en P. VAN KENHOVE, *Marktonderzoek : methoden en toepassingen*, supra vn. 65, 80.

⁷⁰ P. DE PELSMACKER en P., VAN KENHOVE, *Marktonderzoek : methoden en toepassingen*, supra vn. 65, 68.

⁷¹ De getrokken steekproefelementen zullen 100% kans hebben om te worden getrokken, de overige géén kans.

⁷² De deling van de populatie N (zijnde 1.034 dossiers) en het gewenste aantal steekproefelementen n (gelijk aan 250) geeft als eindresultaat een steekproefinterval van 4,136. Dit werd afgerond tot 4.

faillissementen, na de steekproeftrekking uiteindelijk 259 te onderzoeken steekproefelementen geselecteerd.⁷³

Daarbij moeten drie aandachtspunten worden opgemerkt.

Ten eerste bedraagt het faillissementsdossier dat als eerste geopend werd op 5 januari 2006 niet het nummer één, maar wel het nummer 27.486. De telling start namelijk niet per kalenderjaar waardoor over de jaren heen wordt doorgerekend. Nummers één, vijf, negen, dertien, zeventien en eenentwintig uit de steekproeftrekking komen aldus overeen met dossiernummers 27.486, 27.490, 27.494, 27.498 en 27.502.

Ten tweede betrof het in drie van de 259 geselecteerde dossiers om een ingetrokken faillissement.⁷⁴ Aangezien daarbij geen verdeling plaats vond, werden deze dossiers uit de steekproef gehouden en werd in de plaats daarvan het daaropvolgend dossier in de data opgenomen.⁷⁵

Tot slot waren de gegevens uit één faillissementsdossier, deze met nummer 28.302, onbruikbaar. In dit dossier had de curator nagelaten om de berekening van de tussenkomst van het Fonds tot Sluiting van Ondernemingen (FSO) in het activiteitenverslag op te nemen. Dit leidde tot onduidelijkheid rond de recuperatiegraad van het FSO aangezien onduidelijk was in wiens rechten het gesubrogeerd was. Daarom werd dit dossier uit de gegevensverzameling gehaald en werd het daaropvolgend dossier 28.303 aan de dataset toegevoegd. Bij latere analyse bleken ook de gegevens uit dossiernummers 27.773, 28.478 en 28.514 onbruikbaar aangezien het passief in alle drie de gevallen onbekend was en er dus geen enkele schuldeiser met bijhorende schuldvordering gekend was. In alle drie de gevallen had de FOD Financiën immers afstand gedaan van haar schuldvordering en had geen enkele andere schuldeiser zich bij de curator gemeld. Deze drie dossiers werden uit het onderzoek verwijderd, waardoor een uiteindelijke steekproeftrekking van 256 gefailleerden werd bekomen.

30. Om de betrouwbaarheid van de steekproef te controleren, werd als test nagegaan of de verhouding tussen de faillissementen, gesloten wegens ontoereikend actief, en de

⁷³ P. DE PELSMACKER en P. VAN KENHOVE, *Marktonderzoek: methoden en toepassingen*, *supra* vn. 65, 63.

⁷⁴ Namelijk de dossiers met nummers: 28.183, 28.384 en 28.347.

⁷⁵ In de plaats van bovengenoemde drie dossiers, werden de faillissementen met volgende nummers in de steekproef opgenomen: 28.184, 28.385 en 28.348.

faillissementen, gesloten bij vereffening, werd gerespecteerd. Krachtens artikel XX.135 WER kunnen rechtbanken namelijk beslissen om tot de onmiddellijke sluiting van de vereffening over te gaan wanneer blijkt dat het actief ontoereikend is om de vermoedelijke kosten voor het beheer en de vereffening van het faillissement te dekken (artikel XX.135, §1 WER). Aan de Ondernemingsrechtbank Antwerpen is het een algemene praktijk om tot de sluiting wegens ontoereikend actief over te gaan indien het actief dermate beperkt is dat ofwel géén, één of maximaal twee schuldeisers betaald kunnen worden bij de verdeling. Indien meerdere schuldeisers een dividend verkrijgen, spreekt men van een sluiting bij vereffening.

In de werkelijkheid werden van de 1.034 afgesloten dossiers, 686 afgesloten wegens ontoereikend actief (66,34%), 312 bij vereffening (30,17%) en 36 faillissementen werden ingetrokken (3,48%). De finaal gekozen steekproefelementen (waarbij de oorspronkelijke intrekkingen en onbruikbare data buiten beschouwing werden gelaten)⁷⁶ weerspiegelen dezelfde verhouding. Van de 256 finale dossiers werden 179 faillissementen afgesloten bij ontoereikend actief (69,9%) en de overige 77 werden afgesloten bij vereffening (30,08%).

31. De gegevens die ik bij de analyse van bovenstaande 256 faillissementen verzamelde, werden in twee verschillende datasets gecatalogeerd. De eerste bevat gegevens van het faillissement (en de gefailleerde) zelf. Daarin werden kenmerken opgenomen als het ondernemingsnummer, de NACEBEL-code, wijze van opening van het faillissement, oprichtingsdatum, aantal schuldvorderingen, gerealiseerd actief enz. De tweede dataset weerspiegelt de kenmerken van de schuldvorderingen die uit de faillissementsdossiers voortvloeiden. De schuldvorderingen uit de tweede dataset werden teruggevonden in de uitspraak tot sluiting van het faillissement; in het vereffeningverslag of in het laatste proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen. Wanneer een schuldeiser zowel een bevoorrechte als een chirografaire schuldvordering had, werd deze opsplitsing ook in de datasets weergegeven: de schuldeiser beschikt dan over twee verschillende schuldvorderingen. Hetzelfde onderscheid werd gemaakt wanneer een schuldeiser over verschillende soorten zakelijke zekerheidsrechten beschikte, zoals bijvoorbeeld in het geval dat de fiscus een schuldvordering heeft naar aanleiding van de dagvaarding in het faillissement (waarvan de kosten zijn bevoorrecht onder het voorrecht van de gerechtskosten) en daarnaast over een bevoorrechte schuldvordering beschikt op basis van haar fiscale schuld.

⁷⁶ Tezamen goed voor 4/259 dus 1,54% van de oorspronkelijke steekproeftrekking.

32. Uiteindelijk brachten de 256 dossiers 4.129 schuldvorderingen met zich mee. Echter wordt in deze bijdrage uitsluitend rekening gehouden met de samenlopende schuldvorderingen, aangezien het doel van deze bijdrage erin bestaat na te gaan hoe de verdeling van de massa geschiedt. De boedelschulden zullen dus uit het onderzoek worden geweerd.

In totaal kwamen twee boedelschuldeisers in de dataset voor die krachtens art. 44,§2 Wet Gerechtelijk Akkoord met de opbrengst van de activa betaald moeten worden voor de samenloop. In het eerste geval betrof het de commissaris inzake de opschorting⁷⁷, in het tweede geval een advocaat⁷⁸. Omdat beide schuldvorderingen de samenloop ontwijken, werden zij uit de dataset verwijderd.

Een andere schuldeiser die eveneens buiten de boedel valt, heeft betrekking op deze die voor zichzelf een eigendomsvoorbehoud heeft bedongen. Een dergelijke schuldeiser beschikt niet over een zakelijk zekerheidsrecht, maar over een zakelijk recht: hij ontloopt de boedel omdat hij zijn goed kan revindiceren.⁷⁹ Na analyse van het vereffeningverslag en het laatste proces-verbaal bleek dat drie schuldeisers beschikten over dergelijke schuldvordering.⁸⁰ In alle drie de gevallen werden de goederen waarop dit eigendomsvoorbehoud betrekking had nooit terug gevonden. Weliswaar is dit de reden waarom er slechts drie schuldvorderingen met een eigendomsvoorbehoud werden vermeld door de curator. Indien een succesvol beroep op het eigendomsvoorbehoud wordt gedaan, kan de eigenaar het goed revindiceren en bestaat er in diens hoofde geen verplichting om aangifte te doen van zijn schuldvordering.⁸¹ Van de drie betrokken schuldvorderingen werden er twee bijkomend gewaarborgd door een bijzonder voorrecht.⁸² Deze twee schuldeisers komen door hun bevoorrechte (doch niet voldane) schuldvordering alsnog in de boedel terecht. Ook de derde schuldvordering belandt in de boedel, weliswaar als chirografaire schuldvordering.⁸³

⁷⁷ Dossiernummer 28151.

⁷⁸ Dossiernummer 27724.

⁷⁹ J. BAECK, “Hoofdstuk 1: Achtergrond en krachtlijnen van de hervorming” in J. BAECK en M. KRUIHOF (eds.), *Het nieuwe zekerheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 11.

⁸⁰ Dossiernummers 27510, 28045 en 28331.

⁸¹ E. DIRIX, “Art. 47-56 Pandwet” in E. DIRIX, P. FRANCOIS en M. TISON (eds.), *Voorrechten en hypotheken. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, art. 47-56 – 16, randnr. 23.

⁸² Dossiernummers 27510 en 28045. Het bijzonder voorrecht betrof in beide gevallen het voorrecht van de onbetaalde verkoper (art. 20, 5° Hyp.W.).

⁸³ Dossiernummer 28331.

Uiteindelijk zal de tweede dataset bestaan uit een totaal van 4.129 schuldvorderingen, waarvan twee schuldvorderingen moeten worden afgetrokken. Het totale aantal schuldvorderingen die aldus in de massa terecht komen bedraagt 4.127 vorderingen.

33. Zoals reeds vermeld gebeurde dit onderzoek conform de Wet van 30 juli 2018. In concreto betekent dit dat lezers van de masterproef op geen enkele wijze de identiteit van de gefailleerden of diens schuldeisers ter kennis kunnen nemen. Daarom anonimiseerde ik in de eerste plaats de gegevens uit beide datasets. De direct identificeerbare elementen werden uit beide datasets verwijderd. Hieronder versta ik de naam, het adres en het KBO-nummer van de entiteiten. Daarnaast werd er een ruis geplaatst op de datum van oprichting van de failliete onderneming. Een willekeurig aantal dagen tussen -5 en 5 werd opgeteld bij de oorspronkelijke oprichtingsdatum zodat men niet op basis van deze datum zou kunnen achterhalen om welke failliete entiteit het gaat. Bovendien werden de datum van inleiding en van afsluiting van het faillissement verwijderd en werd de duurtijd (welke het aantal dagen tussen de inleiding en de afsluiting weerspiegelt), in de plaats gesteld. Daarnaast pseudonimiseerde ik de gegevens. Karakteristieken zoals rechtsvorm en activiteit van de schuldeiser werden omgevormd tot een nummer. De sleutel met de uitleg van de nummers en de bijhorende omschrijving van de activiteit, respectievelijk rechtsvorm zal niet worden verspreid. Bovendien herhaal ik dat de direct identificeerbare elementen werden verwijderd zodoende dat ook wanneer de sleutel zou worden opgevraagd, identificatie van de gefailleerden of schuldeisers onmogelijk is.

34. Aan dit onderzoek zijn enkele beperkingen onderworpen.

Een eerste beperking houdt verband met de steekproeftrekking. Uit een populatie van 1.034 afgesloten faillissementsdossier, behandel ik in dit onderzoek een steekproef met 256 dossiers. Ondanks dat deze wijze van gegevensverzameling een getrouw beeld van de werkelijkheid weergeeft, werden niet alle dossiers onderzocht.

Een tweede beperking is de reeds verouderde wetgeving⁸⁴ die gold ten tijde van de onderzochte rechtspraak. Het faillissementsrecht in 2006 omvatte een enger toepassingsgebied dan dat van vandaag. Zo bepaalde artikel 2 Faill.W dat “de koopman die op duurzame wijze heeft opgehouden te betalen en wiens krediet geschokt is, zich in een staat van faillissement bevindt.” Dit handelaarsbegrip is ondertussen opgeheven.

⁸⁴ Het nieuwe faillissementsrecht dat vervat is in Boek XX WER is in werking getreden op 1 mei 2018.

De Wet van 11 augustus 2017⁸⁵ schafte de WCO en de Faillissementswet af. Sinds haar inwerkingtreding op 1 mei 2018⁸⁶ bevindt het gehele insolventierecht met betrekking tot “ondernemingen” zich voortaan in boek XX van het Wetboek van Economisch Recht. Daarbij verankert artikel XX.98 WER de doelstelling van de faillissementsprocedure: de schuldenaar verliest het beheer van zijn vermogen en de gerechtelijk aangestelde curator krijgt de taak dit vermogen te beheren en te vereffenen. Meteen wordt duidelijk dat het begrip schuldenaar het toepassingsgebied van het faillissementsrecht bepaalt.⁸⁷ Het antwoord op de vraag wie bedoeld wordt met de term “schuldenaar” is terug te vinden in de algemene definitiesectie van boek I WER. Krachtens art. I.22, 8° WER is de schuldenaar: elke onderneming met uitzondering van publiekrechtelijke rechtspersonen. Vandaag kunnen bijgevolg beoefenaren van vrije beroepen, VZW's en maatschappen eveneens failliet verklaard worden. Dergelijke entiteiten zullen niet in dit onderzoek voorkomen.

Een derde beperking betreft het territoriaal toepassingsgebied van het onderzoek. Enkel de dossiers, geopend aan de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen, werden onderzocht. Aan de ene kant betekent dit dat de gevonden resultaten niet noodzakelijk een representatief beeld geven van de verdeling van de faillissementen op Belgisch grondgebied. Aan de andere kant biedt dit de mogelijkheid om de verschillen met het arrondissement Gent te vergelijken.

⁸⁵ Wet 11 augustus 2017 houdende invoeging van het Boek XX "Insolventie van ondernemingen", in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van de definities eigen aan Boek XX en van de rechtshandhabingsbepalingen eigen aan Boek XX in het Boek I van het Wetboek van economisch recht, *BS 11 september 2017*, 83.100. (hierna: “Wet van 11 augustus 2017”).

⁸⁶ Art. 76 Wet van 11 augustus 2017, *supra* vn. 86.

⁸⁷ D. DE MAREZ en C. STRAGIER, *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 6.

Hoofdstuk 4: Analyse onderzoeksresultaten

Afdeling 1: Beschrijvende statistiek

35. In totaal onderzocht ik 256 faillissementen die de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen had geopend en afgesloten. Zoals reeds besproken, betreft dit een steekproeftrekking uit de 1.034 afgesloten dossiers die in het jaartal 2006 waren geopend. Deze bijdrage kadert in het stadium van het exploratief onderzoek, waaruit algemeenheden (nog) niet afgeleid kunnen worden.

In de volgende paragrafen vergelijk ik de verzamelde gegevens aan de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen, met zowel resultaten uit het onderzoek van Baeck als met de data die STATBEL voor alle Belgische faillissementen heeft bijgehouden in de periode van 2000 tot 2018.⁸⁸ Starten doe ik met een vergelijking van de rechtsvorm van de gefailleerde. In Tabel 5 vindt u het overzicht terug.

36. In de drie onderzochte gebieden valt het op dat de meerderheid van de gefailleerden hun activiteiten in het kader van een BVBA ontplooiden. In Antwerpen en globaal België bereikte het aantal BVBA's de kaap van 60%, daarentegen was er in Gent slechts een meerderheid van 50%. In Antwerpen worden bovendien meer NV's of commanditaire vennootschappen op aandelen, die vergelijkbaar zijn aan een NV, failliet verklaard. Na de BVBA komt deze rechtsvorm, welke 17% van de faillissementen vertegenwoordigt, het vaakste voor. Op de derde plek volgt de eenmanszaak.

De volgorde in Antwerpen is omgekeerd aan deze in Gent of globaal België. In beide rechtsgebieden weerspiegelt de eenmanszaak met respectievelijk 28% en 19,4% de op één na meest voorkomende rechtsvorm. Slechts in 12,6% dan wel 11,3% van het totaal is de gefailleerde een NV of commanditaire vennootschap op aandelen. Bij de overige rechtsvormen lopen de cijfers gelijklopend. Zij weerspiegelen in alle drie de rechtsgebieden minder dan 10% van het totaal aantal faillissementen.

⁸⁸ Zie <https://statbel.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/faillissementen#figures> (geraadpleegd op 2 december 2019).

Tabel 5: Indeling van de faillissementen naar rechtsvorm van de gefailleerde

Rechtsvorm	Antwerpen		Gent		België (2000-2018)	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Eenmanszaak	26	10,2%	80	28%	32.921	19,4%
BVBA	168	65,6%	143	50%	101.838	60,1%
NV of Comm.VA	44	17,2%	36	12,6%	19.146	11,3%
VOF of GCV	10	3,9%	8	2,8%	6.915	4,1%
Coöperatieve vennootschap	7	2,7%	8	2,8%	7.333	4,3%
Andere	1	0,4%	11	3,8%	1.201	0,7%
Totaal	256	100,0%	286	100,0%	169.354	100,0%

37. Daarnaast publiceert STATBEL in welke sectoren de gefailleerden actief zijn. Dit maakt een tweede vergelijking mogelijk tussen de rechtsgebieden Antwerpen, Gent en globaal België. Tabel 6 geeft deze vergelijking weer. De resultaten zijn zeer gelijklopend. Zo vinden de meeste faillissementen plaats in de sector van de groot-en detailhandel, inclusief reparatie van auto's. Op de tweede plek staat de horeca, gevolgd door de bouwnijverheid. De percentages van bovenste drie sectoren zijn quasi gelijk, met uitzondering van de bouwnijverheid die in Antwerpen 10,9% van de totale activiteit van gefailleerden weergeeft, tegenover 16% in globaal België. Het is verder opvallend dat in Antwerpen bijna drie keer zoveel gefailleerden actief zijn in de financiële sector dan in globaal België.⁸⁹ Ook bij de vergelijking van de sectoren blijkt dat de gefailleerden in Antwerpen in dezelfde sectoren actief zijn als in globaal België.

Tabel 6: Indeling van de faillissementen naar economische activiteit van de gefailleerde

Economische activiteit (NACEBEL) gefailleerde	Antwerpen		Gent		België (2000-2018)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	0	0,0%	11	3,8%	1.550	0,9%
B. Winning van delfstoffen	0	0,0%	0	0,0%	38	0,0%
C. Industrie	13	5,1%	19	6,6%	9.468	5,6%
D. Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	0	0,0%	0	0,0%	68	0,0%
E. Distributie van water/afval- en	0	0,0%	1	0,3%	297	0,2%

⁸⁹ 3,1% van de gefailleerden waren in Antwerpen actief in de financiële sector. In Gent bedraagt dit 0,7% en in globaal België 1,3%.

afvalwaterbeheer en sanering						
F. Bouwnijverheid	28	10,9%	34	11,9%	27.158	16,0%
G. Groot-en detailhandel/ reparatie van auto's en motorfietsen	72	28,1%	79	27,6%	47.530	28,1%
H. Vervoer en opslag	12	4,7%	20	7,0%	8.606	5,1%
I. Verschaffen van accommodatie en maaltijden	51	19,9%	77	26,9%	31.920	18,8%
J. Informatie en communicatie	11	4,3%	8	2,8%	5.720	3,4%
K. Financiële activiteiten en verzekeringen	8	3,1%	2	0,7%	2.157	1,3%
L. Exploitatie van en handel in onroerend goed	9	3,5%	9	3,1%	3.611	2,1%
M. Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	20	7,8%	12	4,2%	10.981	6,5%
N. Administratie en ondersteunende diensten	21	8,2%	7	2,4%	8.918	5,3%
O. Openbaar bestuur en defensie/ verplichte sociale verzekeringen	0	0,0%	0	0,0%	8	0,0%
P. Onderwijs	0	0,0%	1	0,3%	478	0,3%
Q. Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	0	0,0%	1	1,4%	1.048	0,6%
R. Kunst, amusement en recreatie	4	1,6%	2	0,7%	2.268	1,3%
S. Overige diensten	6	2,3%	3	0,3%	4.594	2,7%
T. Huishoudens als werkgever/ niet- gedifferentieerde productie van goederen en diensten voor huishoudens voor eigen gebruik	0	0,0%	0	0,0%	12	0,0%
U. Extraterritoriale organisaties en lichamen	0	0,0%	0	0,0%	1	0,0%
Onbekende economische activiteit	1	0,4%	0	0,0%	2.920	1,7%
Totaal	256	100,0%	286	100,0%	169.351⁹⁰	100,0%

⁹⁰ Dit totaal komt niet overeen met het totaal volgens Tabel 1. Beide gegevens werden integraal overgenomen van STATBEL op 2 december 2018. Het is voor de auteur onduidelijk waarom beide totalen niet overeenstemmen.

38. Er zijn geen andere kenmerken via STATBEL te raadplegen. Dit heeft als gevolg dat ik voor het verdere verloop van deze masterproef de onderzoeksresultaten louter met de resultaten uit het Gentse onderzoek zal vergelijken.

Afdeling 2: Analyse van de onderzoeksvragen

39. In de volgende paragrafen zal een antwoord op de centrale onderzoeksvraag worden geboden, welke luidt als volgt: *“Hoe geschiedt de verdeling na het faillissement, gebaseerd op data van de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, en in welke mate verschilt de verdeling aan deze rechtbank van de verdeling aan de Ondernemingsrechtbank te Gent?”*.

In de eerstvolgende paragraaf zal vooreerst het vermogen van de gefailleerde aan bod komen, gevolgd door de verschillende categorieën van schuldvorderingen. Daarna bespreek ik de recuperatiegraad.

A. Vermogen

40. Zoals reeds vermeld, valt het vermogen van de gefailleerde uiteen in twee componenten. Enerzijds bedraagt dit het actief en anderzijds het passief van het faillissement.

Wat betreft het actief volgt uit de onderzochte gegevens dat de curator gemiddeld een opbrengst van 49.877,05 euro realiseert.^{91,92} Dit gemiddelde wordt sterk beïnvloed door drie dossiers waarbij telkens meer dan 1 miljoen euro aan opbrengsten werden verkregen. Meer specifiek bedraagt het actief in dossiernummer 27.609 2.901.274,79 euro, in dossiernummer 27.654 2.220.047,54 euro en in dossiernummer 28.240 1.723.418,94 euro. Daarentegen werd in 92 dossiers, een weerspiegeling van 35,9% van het totaal, geen enkel actief terug gevonden. In vijftien van deze dossiers betrof het een onderneming die zich reeds in de vereffeningsprocedure bevond en vervolgens in faling werd verklaard. Eén andere onderneming ten aanzien van wie de vereffeningsprocedure lopende was, bracht na de verdeling van het faillissement een gerealiseerd actief op van 9,96 euro.

In twee derde van de gevallen waren de activa minder dan 5.000 euro waard.⁹³ Overigens bedraagt het actief in 236 dossiers, of 92,2%, minder dan 100.000 euro.

⁹¹ In de beperkte gevallen waarbij een separatist een goed had uitgewonnen, werd de waarde daarvan bij het gerealiseerd actief opgeteld.

⁹² Minimum: 0 euro; maximum 2.901.274,79 euro; standaarddeviatie: 258.538,45 euro.

⁹³ Dit geldt voor 168 dossiers, wat overeenstemt met 65,6% van de onderzochte faillissementen.

Met het gerealiseerd actief werden in de eerste plaats de curator en de boedelschuldeisers betaald. Na voldoening van hun schuldvorderingen bleef er gemiddeld 42.607,98 euro over voor verdere verdeling.⁹⁴ Dit cijfer benoemde ik het beschikbaar actief. Ter controle werd berekend of volgende som klopt: de betaalde preferente schuldvorderingen vermeerderd met de betaalde chirografaire schuldvorderingen (tezamen het totale uitgekeerde dividend uit de tweede dataset) opgeteld met het saldo na vereffening⁹⁵, zou gelijk moeten zijn aan het beschikbaar actief. In dit onderzoek is aan deze stelling voldaan.

Het bedrag aan beschikbaar actief wordt eveneens sterk beïnvloed door de faillissementen met dossiernummer 27.654 en 28.240. In het eerste geval bedraagt het resterende actief 2.035.962,19 euro, in het laatste geval was nog 1.568.537,03 euro beschikbaar voor verdere verdeling. In bijna 60% van de faillissementen waren er geen activa meer voorhanden om na betaling van de curator en boedelschuldeisers aan de overige schuldeisers uit te keren.⁹⁶

41. Daarnaast bestaat het vermogen ook uit het passief. Het totale passief⁹⁷ dat werd uiteengezet in de uitspraak tot sluiting van het faillissement, het vereffeningverslag of het laatste proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen bedraagt gemiddeld 283.757,93 euro.⁹⁸ Overigens werd een onderverdeling tussen preferent en gewoon passief gemaakt. Gemiddeld bedraagt het preferent passief 193.623,70 euro⁹⁹ en het gewoon passief 90.134,23 euro.¹⁰⁰

B. Categorieën van schuldvorderingen

42. Vervolgens werd onderzocht van welke (categorieën van) schuldvorderingen aangifte wordt gedaan bij de curator. In totaal leidden de 256 onderzochte faillissementen

⁹⁴ Minimum: 0 euro; maximum: 2.656.349,52 euro; standaarddeviatie: 236.284,75 euro.

⁹⁵ In zes faillissementsdossiers bleef er na de vereffening-verdeling nog een saldo over. In volgende drie dossiers werd dit terug aan de aandeelhouders uitgekeerd (nrs. 27.716, 28.215 en 28.244). In één dossier (nr. 28.093) werd het saldo geconsigneerd op de Deposito- en Consignatiekas en in de twee overblijvende gevallen (nrs. 27.494 en 28.356) deelde de curator niet uitdrukkelijk mee aan wie het overblijvend saldo werd uitgekeerd.

⁹⁶ In 149 dossiers, wat overeenstemt met 58,2%.

⁹⁷ In beide Excel-bestanden werd een onderscheid gemaakt tussen aanvaard passief, aangehouden passief en betwist passief. Het totale passief in deze context heeft betrekking op de som van deze drie onderdelen.

⁹⁸ Minimum: 117,86 euro; maximum: 7.322.418,74 euro; standaarddeviatie: 760.799,06 euro.

⁹⁹ Minimum: 0 euro; maximum: 7.009.817,13 euro; standaarddeviatie: 663.423,57 euro.

¹⁰⁰ Minimum: 0 euro; maximum: 1.085.145,64 euro; standaarddeviatie: 169.352,14 euro.

tot 4.127 schuldvorderingen. Er bevinden zich bovendien gemiddeld zestien schuldvorderingen in de faillissementsboedels.¹⁰¹

Tabel 7 schetst de schuldvorderingen en de zakelijke zekerheidsrechten die ze waarborgen. Men kan daaruit aflezen dat in 241 faillissementsdossiers een schuldeiser met een algemeen voorrecht aanwezig was (dit stemt overeen met 94,1% van de onderzochte dossiers). Daarnaast bevinden zich gemiddeld zes algemeen bevoorrechte schuldvorderingen per faillissementsboedel.¹⁰² Het is opvallend dat de chirografaire schuldvorderingen de meest voorkomende categorie schuldvorderingen zijn. Er is sprake van een chirografaire schuldvordering in 246 faillissementsdossiers (gelijk aan 96,1% van het totaal)¹⁰³ en per faillissement zijn er gemiddeld tien chirografaire schuldvorderingen waarvan aangifte wordt gedaan bij de curator.¹⁰⁴

Tabel 7: Gemiddeld aantal schuldvorderingen per faillissement

Type schuld- vordering	Aantal faillisse- menten waarin dit type voorkwam	Minimum per failliss- ement	Maximum per faillisse- ment	Gemiddeld aantal per faillissement	Standaard deviatie
Schuldvordering betaald door compensatie	1	0	1	0	0,016
Schuldvordering gwaarborgd door algemeen voorrecht	241	0	70	5,63	6,61
Schuldvordering gwaarborgd door bijzonder voorrecht	67	0	6	0,40	0,83
Schuldvordering gwaarborgd door hypotheek	14	0	4	0,07	0,35
Schuldvordering gwaarborgd door pandrecht	24	0	2	0,11	0,34

¹⁰¹ Gemiddelde: 16,13 schuldvorderingen. Minimum: 1 vordering; maximum 114 vorderingen; standaarddeviatie: 15,84 vorderingen.

¹⁰² Gemiddelde: 5,63. Minimum: 0; maximum: 70; standaarddeviatie: 6,61.

¹⁰³ In 10 faillissementsdossiers is er geen enkele chirografaire schuldvordering aanwezig, in 6 van deze dossiers betrof het een faillissement van een vennootschap in vereffening.

¹⁰⁴ Gemiddelde: 9,96. Minimum: 0; maximum: 74; standaarddeviatie: 10,32.

Niet-gespecificeerde preferente schuldvordering	2	0	1	0,00	0,06
Chirografaire schuldvordering	246	0	74	9,96	10,32
Totale aantal schuldvorderingen	256	1	114	16,13	15,83

43. In zes dossiers¹⁰⁵ hadden bepaalde schuldeisers reeds vóór de verdeling van het vermogen zelf een goed uitgewonnen, of waren zij vooraf met een deel van het vermogen uitbetaald. Deze zogenaamde separatisten hadden in vijf gevallen de hoedanigheid van een hypothecaire schuldeiser. In het overige dossier (met nummer 28.240) betrof het een schuldeiser van wie de schuldvordering werd gewaarborgd door de van een hypotheek, een pand op de handelszaak en een subrogatie in de rechten van de onbetaalde verkoper. De goederen die bestemd zijn ter voldoening van deze schulden behoren niet tot de boedel, enkel het saldo dat overblijft na voldoening van deze schuldeisers komt terecht in de faillissementsboedel.¹⁰⁶ Om die reden werden zij niet in bovenstaande Tabel 3 opgenomen. Omdat de separatisten wél een openstaande schuldvordering ten opzichte van de gefailleerde bezitten, werd ervoor geopteerd deze schuldeisers alsnog in het vervolg van dit onderzoek te betrekken. Daarbij merk ik op dat zij aan de samenloop kunnen ontsnappen door het goed zelf uit te winnen.

Daarnaast kon in de drie gekende gevallen waarbij de schuldvordering werd gewaarborgd door een eigendomsvoorbehoud, het goed niet worden teruggevonden. Deze schuldeisers zullen daarom in twee gevallen terug te vinden zijn als een schuldeiser met een schuldvordering in de categorie bijzonder bevoorrechte schuldvorderingen (wegens bijkomend voorrecht) en in het overige geval in de categorie van de chirografaire schuldvorderingen.

44. In de volgende paragraaf wordt dieper ingegaan op de kenmerken van de schuldeisers die een schuldvordering ten aanzien van de gefailleerde bezitten. Zowel de rechtsvorm (a); de sector waarin zij actief zijn (b); en het zakelijk zekerheidsrecht dat de schuldvordering waarborgt (c) werden nagegaan.

¹⁰⁵ Dossiernrs.: 27.561; 28.029; 28.113; 28.240; 28.252 en 28.441.

¹⁰⁶ E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, supra vn. 5, 41, randnr. 52.

a) Rechtsvorm schuldeiser

45. Om het eerste kenmerk van de schuldeiser te achterhalen werden de schuldeisers op basis van hun ondernemingsnummer opgezocht in de Kruispuntbank der Ondernemingen (KBO). Hun KBO-inschrijving gaf de rechtsvorm weer. Onderstaande Tabel 8 somt de verschillende rechtsvormen op. De meerderheid van de schuldeisers is een overheidsinstantie (33,4%). Dit is een generieke term voor onderstaande rechtsvormen:

Tabel 8: Soort overheidsinstantie

Soort overheidsinstantie	Aantal	Percentage
Federale overheidsdienst	679	16,5%
Andere federale dienst	347	8,4%
Stad of gemeente	161	3,9%
Dienstverlenende of opdracht-houdende vereniging	31	0,8%
Autonoom gemeentebedrijf	27	0,7%
Vlaamse overheidsdienst	19	0,5%
Openbare instelling	6	0,1%
OCMW	1	< 0,1%
CVBA van publiek recht	1	< 0,1%
Provincie	107	2,6%
Totaal	1.379	33,4%

Daarnaast voert ruim één vierde van de schuldeisers zijn activiteiten als een NV (n = 1.147). Ook natuurlijke personen zijn vaak getroffen door het faillissement van hun schuldenaar. Zij vertegenwoordigen 12,6% van het totale aantal schuldvorderingen.

Wat de vzw's betreft, gaat het in 77,9% van de gevallen om sociale verzekeringsfondsen zoals Acerta en VEV.

Onder de categorie "vereniging" zijn de onderlinge verzekeringsmaatschappijen, de vereniging van mede-eigenaars, de beroepsvereniging en de tijdelijke vereniging opgenomen. Zij maken een beperkte groep schuldeisers uit. Eveneens zijn er relatief weinig buitenlandse ondernemingen die hun aanspraak doen gelden op een dividend uit de faillissementsboedel. In dit onderzoek was er sprake van 92 buitenlandse schuldeisers. Deze categorie omvat naast 83 buitenlandse ondernemingen, één natuurlijke persoon en acht Belgische vestigingen van een buitenlandse entiteit.

Tabel 9: Indeling schuldvorderingen volgens rechtsvorm schuldeiser

Rechtsvorm schuldeiser	Aantal	Percentage
Natuurlijke persoon	522	12,6%
BVBA	364	8,8%
NV of Comm. VA	1.150	27,9%
VOF of GCV	28	0,7%
Coöperatieve venn.	48	1,2%
Venn. zonder rechtspersoonlijkheid	7	0,2%
Andere privaatrechtelijke vorm met rechtspersoonlijkheid	40	1,0%
Vzw	429	10,4%
Overheid	1.379	33,4%
Buitenlandse schuldeiser	92	2,2%
Vereniging	61	1,5%
Onbekend	7	0,2%
Totaal	4.127	100,0%

b) Economische activiteit schuldeiser

46. Net zoals bij het bepalen van de rechtsvorm werd de economische activiteit van de schuldeisers in eerste instantie bekomen via hun inschrijving in het KBO-register. Indien dit onduidelijkheden met zich meebracht, zoals geen enkele of meerdere vermeldingen van NACEBEL-codes, werd de site van de Nationale Bank België geraadpleegd.

Tabel 10 geeft weer in welke sectoren de schuldeisers actief waren. De meeste schuldvorderingen, namelijk 41,7%, waren afkomstig van crediteuren die hun activiteiten uitvoerden binnen de sector van het openbaar bestuur, defensie en verplichte sociale verzekeringen. Dit percentage is aanzienlijk hoger dan dat van de tweede meest voorkomende economische activiteit, zijnde de groot-en detailhandel en reparatie van auto's en motorfietsen. Deze sector weerspiegelt een kleine 10% van de schuldvorderingen. De werknemers vervulden de top drie met een vertegenwoordiging in 8,3% van het totaal aantal schuldvorderingen.

Uit de laatste kolom van Tabel 10 lezen we dat in 98,8% van de faillissementen een schuldeiser uit de sector van het openbaar bestuur aangifte doet van een schuldvordering. Het is dus eerder uitzonderlijk dat een faillissement wordt geopend zonder dat een instantie openbaar bestuur een schuldvordering heeft ten opzichte van de gefailleerde.

Bij de overige schuldeisers zijn er grote verschillen tussen hun aanwezigheid per faillissement, en hun vertegenwoordiging ten opzichte van het aantal schuldvorderingen. In de helft van het aantal faillissementen bevinden zich schuldeisers uit de informatie- en communicatiesector (52,0%) en uit de financiële en verzekeringssector (48,0%), hoewel zij slechts een beperkte vertegenwoordiging hebben ten opzichte van alle schuldvorderingen tezamen, respectievelijk 6,0% en 6,4%. Schuldeisers uit deze twee sectoren komen per faillissement vaker terug dan die uit de groot-en detailhandel. Ook de werknemers worden wat betreft hun frequentie per faillissementsdossier voorbijgestoken door ondernemingen actief in de productie en distributie van elektriciteit en gas, vrijeberoepsbeoefenaars en wetenschappelijke dienstverleners, en administratieve en ondersteunende dienstverleners.

Tabel 10: Indeling schuldvorderingen volgens economische activiteit van schuldeiser (NACEBEL)

Economische activiteit schuldeiser (NACEBEL)	Aantal schuldvorderingen	Percentage van totale aantal schuldvorderingen	Aantal faillissementen waarin een SE met deze economische activiteit voorkomt	Percentage van het totale aantal faillissementen (n=256)
A. Landbouw, bosbouw en visserij	3	0,1%	3	1,2%
C. Industrie	103	2,5%	62	24,2%
D. Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	130	3,1%	101	39,5%
E. Distributie van water/ afval- en afvalwaterbeheer en sanering	42	1,0%	36	14,1%
F. Bouwnijverheid	68	1,6%	42	16,4%
G. Groot-en detailhandel/ reparatie van auto's en motorfietsen	406	9,8%	109	42,6%
H. Vervoer en opslag	82	2,0%	38	14,8%
I. Verschaffen accommodatie en maaltijden	14	0,3%	9	3,5%
J. Informatie en communicatie	249	6,0%	133	52,0%

K. Financiële activiteiten en verzekeringen	264	6,4%	123	48,0%
L. Exploitatie van en handel in onroerend goed	37	0,9%	30	11,7%
M. Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	174	4,2%	88	34,4%
N. Administratie en ondersteunende diensten	188	4,6%	101	39,5%
O. Openbaar bestuur en defensie/verplichte sociale verzekeringen	1.721	41,7%	253	98,8%
P. Onderwijs	6	0,1%	5	2,0%
Q. Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	27	0,7%	27	10,5%
R. Kunst, amusement en recreatie	21	0,5%	16	6,3%
S. Overige diensten	41	1,0%	27	10,5%
U. Extraterritoriale organisaties	5	0,1%	5	2,0%
Werknemers	344	8,3%	51	19,9%
Andere natuurlijke personen (geen onderneming)	99	2,4%	55	21,5%
Buitenlandse ondernemingen	91	2,2%	42	16,4%
Onbekende NACEBEL-code	6	0,1%	6	2,3%
Onbekend of schuldeiser is een onderneming of niet	6	0,1%	6	2,3%
Totaal	4.127	100,0%	n.v.t.	n.v.t.

47. Tabel 11 geeft een meer gedetailleerde weergave van de economische activiteit van de schuldeisers die het meest in dit onderzoek voorkomen. In 85,2% van de faillissementen (n = 228) heeft de fiscus als ontvanger van directe belastingen een schuldvordering. Daarnaast heeft zij in 69,5% van de faillissementsdossiers (n = 178) een schuldvordering op basis van de te ontvangen btw-inkomsten. Sociale verzekeringsfondsen of sociale secretariaten vervolledigen de top drie van meest voorkomende schuldeisers met een aangifte in 68,4% van de dossiers (n = 175).

Daartegenover heeft de bank slechts in 38,3% van de faillissementen (n = 98) een schuldvordering, en komen nutsvoorzieningen slechts in 41,0% van de faillissementen voor.

Tabel 11: Overzicht van de meest voorkomende schuldeisers op basis van hun economische activiteit

Gedetailleerde omschrijving activiteit schuldeiser	Aantal schuld-vorderingen	Percentage van totale aantal schuldvorde ringen (n = 4.127)	Aantal faillissementen waarin een SE met deze economische activiteit voorkomt	Percentage van het totale aantal faillissementen (n=256)
Fiscus: directe belastingen	374	9,1%	218	85,2%
Fiscus: BTW	268	6,5%	178	69,5%
Stad of gemeente	161	3,9%	146	57,0%
Provincie	107	2,6%	102	39,8%
RSZ	346	8,4%	124	48,4%
Sociaal verzekeringsfonds of sociaal secretariaat	389	9,4%	175	68,4%
Werknemer	344	8,3%	51	19,9%
Nutsvoorziening	153	3,7%	105	41,0%
Telecombedrijf	172	4,2%	118	46,1%
Bank	143	3,5%	98	38,3%
Groothandel	270	6,5%	88	34,4%
Garage	64	1,6%	32	12,5%
Boekhouder	55	1,3%	44	17,2%

48. Vervolgens onderzocht ik in welke mate de schuldvorderingen gewaarborgd werden door een zakelijk zekerheidsrecht. De bevindingen werden samengevat in Tabel 12. Voor de ruime meerderheid van de schuldvorderingen (61,7%) werd geen enkel zakelijk zekerheidsrecht bedongen (n = 2.548). Dit zijn de zogenaamde chirografaire schuldvorderingen. In één geval betrof het een hypothecaire schuldeiser¹⁰⁷ die van haar separatistenpositie gebruik had gemaakt om drie onroerende goederen uit te winnen, maar wiens schuldvordering daarmee niet volledig voldaan kon worden. Voor het openstaande saldo kwam zij als chirografaire schuldeiser in de boedel terecht. Een andere schuldeiser bezat in eerste instantie een bijzonder bevoorrechte schuldvordering, maar

¹⁰⁷ Schuldvordering met nummer 2.157, uit faillissementsdossiernr. 28.089.

werd een chirografaire schuldeiser wanneer bleek dat de bezwaarde goederen verdwenen waren. Hetzelfde gold voor een schuldeiser¹⁰⁸ die een eigendomsvoorbehoud had bedongen maar waarvan de goederen bij de gefailleerde gestolen waren. Bovendien werden 56 van de chirografaire schuldvorderingen overigens wel gewaarborgd door een persoonlijke zekerheid.

Ruim één derde van het totale aantal schuldvorderingen werd door een zakelijk zekerheidsrecht gewaarborgd, met het algemene voorrecht als koploper (welke 1.440 schuldvorderingen vertegenwoordigt en daarmee 34,9% van het totale aantal schuldvorderingen weerspiegelt). Daarentegen komen de bijzondere voorrechten veel minder vaak voor: slechts 2,4% van alle schuldvorderingen worden door dergelijke zekerheid gewaarborgd. Daarnaast weerspiegelen de hypothecaire en pandhoudende schuldeisers tezamen minder dan 1% van het totale aantal schuldvorderingen. Tot slot deden bepaalde schuldeisers ook aangifte van schuldvorderingen die door een combinatie van zakelijke zekerheden werden gewaarborgd. Deze combinatie omvatte in drie gevallen het pand op de handelszaak tezamen met de hypotheek¹⁰⁹; bij twee schuldvorderingen betrof het een bijzonder voorrecht met een pandrecht¹¹⁰; één vordering werd gewaarborgd door een inpandgave van effecten en een pand op de handelszaak¹¹¹; twee vorderingen werden gewaarborgd door een hypotheek, een pand op de handelszaak en een bijzonder voorrecht¹¹² en bij de laatste werd de bijzonder bevoorrechte schuldvordering bovendien gewaarborgd door een pand op de handelszaak, een pand op de btw-tegoeden, en bijkomend een pand op de verzekeringspolis¹¹³.

In twee gevallen was een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten geen resultante van een overeenkomst tussen schuldeiser en schuldenaar, waardoor zij niet tot deze categorie behoren. In het eerste geval betreft het de hypothecaire inschrijving van de fiscus, welke zowel bij de categorie van het algemeen voorrecht, als die van de hypotheek werd opgeteld. In het tweede geval betreft het de schuldvordering met nummer 3.844 waarbij de curator enkel de totale schuld in het vereffeningverslag had opgenomen en dus had nagelaten een opsplitsing te maken tussen het gedeelte van de algemeen bevoorrechte

¹⁰⁸ Schuldvordering met nummer 3.180, uit faillissementsdossiernr. 28.331.

¹⁰⁹ Dossiernrs.: 28.282, 28.113 en 27.749.

¹¹⁰ In dossiernr. 28.101 betrof het een bijzonder voorrecht in combinatie met een pand op de handelszaak; in dossiernr. 27.955 een combinatie van een bijzonder voorrecht met een pand op een renteboekje.

¹¹¹ Dossiernr.: 28.498.

¹¹² Dossiernrs.: 28.240 en 28.360.

¹¹³ Dossiernr.: 28.029.

schuldvordering en het gedeelte bijzonder bevoorrechte schuldvordering. Ook in dit geval werd de schuldvordering een eerste maal meegerekend als algemeen bevoorrechte schuldvordering en een tweede maal als bijzonder bevoorrechte schuldvordering.

Tabel 12: Indeling schuldvorderingen op basis van soort zakelijk zekerheidsrecht

Soort zakelijk zekerheidsrecht dat schuldvordering waarborgt	Aantal schuldvorderingen	Percentage van het totale aantal schuldvorderingen	Aantal faillissementen waarin een schuldvordering met dit zakelijk zekerheidsrecht voorkwam	Percentage van het totale aantal faillissementen
Geen zakelijk zekerheidsrecht	2.548	61,7%	246	96,1%
Algemeen voorrecht	1.440	34,9%	240	93,8%
Bijzonder voorrecht	98	2,4%	65	25,4%
Hypotheek	15	0,4%	11	4,3%
Pand	18	0,4%	15	5,9%
Niet-gespecificeerd welk zakelijk zekerheidsrecht	1	0,0%	1	0,4%
Combinatie	9	0,2%	9	3,5%

49. In Tabel 13 wordt dieper ingegaan op de verschillende soorten zakelijke zekerheidsrechten. Hierin werden de combinaties van zakelijke zekerheidsrechten terug opgesplitst, waardoor alle zakelijke zekerheidsrechten afzonderlijk zijn weergegeven. Voor een bondigere analyse van de algemene voorrechten verwijs ik naar de volgende alinea met bijhorende Tabel 14.

Uit onderstaande tabel volgt dat het voorrecht van de onbetaalde verhuurder het meest gekozen bijzonder bevoorrechte zekerheidsmechanisme is. Dit voorrecht komt namelijk voor in 16,0% van de faillissementen. Daarna volgt het voorrecht van de onbetaalde verkoper (in 8,2% van de faillissementen) en het voorrecht van de kosten gemaakt tot behoud van de zaak (in 5,5% van de faillissementen).

Wat betreft de hypothecaire schuldvorderingen, werd in principe een gewone hypotheek op een onroerend goed geplaatst. De pandhoudende schuldeisers opteerden meestal voor op de handelszaak.

Tabel 13: Indeling schuldvorderingen op basis van hun specifiek zakelijk zekerheidsrecht

Soort zakelijk zekerheidsrecht dat de schuldvordering waarborgt	Aantal schuldvorderingen	% van het totale aantal schuldvorderingen (n= 4.127)	% van het totale aantal preferente schuldvorderingen (n=1.579)	Aantal faillissementen waarin schuldvorderingen met dit zakelijk zekerheidsrecht voorkomen	% van het totale aantal faillissementen
Geen zakelijk zekerheidsrecht					
1. Geen zakelijk zekerheidsrecht	2.548	61,7%	n.v.t.	246	96,1%
Algemene voorrechten					
2. Voorrecht gerechtskosten (art. 17 en 19, 1° Hyp.W.)	33	0,8%	2,1%	31	12,1%
3. Voorrecht loon werknemer (oud art. 19, 3°bis Hyp.W.)	170	4,1%	10,8%	39	15,2%
4. Voorrecht vakantiegeld werknemer (art. 19, 4° Hyp.W.)	32	0,8%	2,0%	12	4,7%
5. Voorrecht loon en vakantiegeld werknemer (oud art. 19, 3°bis en art. 19, 4° Hyp.W.)	120	2,9%	7,6%	22	8,6%
6. Voorrecht Fonds Sluiting Ondernemingen - betaald loon (oud art. 19, 3°bis Hyp.W.)	21	0,5%	1,3%	21	8,2%
7. Voorrecht Fonds Sluiting Ondernemingen - betaald vakantiegeld (art. 19, 4° Hyp.W.)	15	0,4%	0,9%	15	5,9%
8. Voorrecht RSZ (art. 19, 4°ter Hyp.W.)	137	3,3%	8,7%	101	39,5%
9. Voorrecht Fonds Sluiting Ondernemingen - betaalde RSZ/bedrijfsvoorheffing	36	0,9%	2,3%	19	7,4%

(oud art. 19, 4° quinquies Hyp.W.)					
10. Voorrecht sociale verzekeringsfonds- en sociale secretariaten	184	4,5%	11,7%	150	58,6%
11. Voorrecht Fondsen voor Bestaanszekerheid (art. 19, 4°ter Hyp.W.)	11	0,3%	0,7%	11	4,3%
12. Voorrecht Fonds voor Arbeidsongevallen (art. 19, 4°ter Hyp.W.)	11	0,3%	0,7%	11	4,3%
13. Voorrecht auteursrechten (art. 19, 4°decies Hyp.W.)	5	0,1%	0,3%	5	2,0%
14. Voorrecht Vlaamse belasting waterverontreinigi- ng (art. 19, 4°nonies en art. 35septiesdecies wet 26 maart 1971)	25	0,6%	1,6%	25	9,8%
15. Voorrecht inkomstenbelastin- gen (art. 422 WIB)	188	4,6%	11,9%	169	66,0%
16. Voorrecht btw (art. 86 W.BTW)	129	3,1%	8,2%	127	49,6%
17. Voorrecht gemeente- belastingen	145	3,5%	9,2%	135	52,7%
18. Voorrecht provincie- belastingen	94	2,3%	6,0%	93	36,3%
19. Voorrecht onroerende voorheffing	26	0,6%	1,6%	26	10,2%
20. Voorrecht registratierechten	23	0,6%	1,5%	23	9,0%
21. Voorrecht van ontvanger domeinen en penale boeten	18	0,4%	1,1%	17	6,6%
22. Voorrecht advocaat in strafzaken	1	0,0%	0,1%	1	0,4%

23. Voorrecht invoerrechten (art. 96, lid 2 Comm. Douanewetb.)	4	0,1%	0,3%	3	1,2%
24. Voorrecht levensmiddelen (art. 19, 5° Hyp.W.)	5	0,1%	0,3%	5	2,0%
25. Voorrecht Vlaamse verkeersbelasting (art. 423, 1ste lid WIB)	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
26. Voorrecht van de waterschapsbelasting (art. 138 Wschw.)	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
27. Voorrecht van de Vlaamse gemeenschap inzake leegstand (art. 40, §3 decreet 22.12.1995)	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
28. Voorrecht gerechtskosten + ander voorrecht	2 ¹¹⁴	0,0%	0,1%	1	0,4%
29. Algemeen voorrecht, maar uit dossier kon niet afgeleid worden hetwelk.	2	0,0%	0,1%	2	0,8%
Totaal	1.440	34,9%	91,2%	240	93,8%
Bijzondere voorrechten					
30. Voorrecht onbetaalde verhuurder (art. 20, 1° Hyp.W.)	48	1,2%	3,0%	41	16,0%
31. Voorrecht kosten behoud zaak (art. 20, 4° Hyp.W.)	17	0,4%	1,1%	14	5,5%
32. Voorrecht onbetaalde verkoper (art. 20,5° Hyp.W.)	29	0,7%	1,8%	21	8,2%
33. Voorrecht onderaannemer	3	0,1%	0,2%	3	1,2%

¹¹⁴ In dossiernr. 28.256 betreft het de combinatie van het voorrecht van de gerechtskosten en het voorrecht van de fiscus mbt art. 422 WIB (waarbij de curator enkel het totaal van beide vorderingen opneemt). In dossiernr. 28.458 betreft het de combinatie voorrecht gerechtskosten met voorrecht van de onbetaalde verhuurder, ook zonder onderscheid tussen het bedrag van de afzonderlijke vorderingen.

(art. 20,12° Hyp.W.)					
34. Voorrecht verzekeraar (oud art. 60 WLVO)	5	0,1%	0,3%	5	2,0%
35. Bijzonder voorrecht, maar uit dossier kon niet worden afgeleid hetwelk	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
Totaal	103	2,5%	6,5%	67	26,2%
Hypotheeken					
36. Hypotheek	18	0,4%	1,1%	15	5,9%
37. Scheepshypotheek	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
38. Hypothecaire inschrijving fiscus	1	0,0%	0,1%	1	0,4%
Totaal hypotheeken	20	0,5%	1,3%	16	6,3%
Pandrecht					
39. Pand handelszaak	26	0,6%	1,6%	23	9,0%
40. Pand (andere dan pand handelszaak)	4	0,1%	0,3%	3	1,2%
Totaal pandrechten	30	0,7%	1,9%	24	9,4%
Zakelijke zekerheidsrechten - niet gespecificeerd					
41. Zakelijk zekerheidsrecht, maar niet gespecificeerd hetwelk	1	0,0%	0,1%	1	0,4%

50. De algemene voorrechten zijn prominent aanwezig in de massa. Zij vertegenwoordigen ruim één derde van het totale aantal schuldvorderingen (34,9%) en weerspiegelen zelfs 91,3% van het totaal aan preferente schuldvorderingen. De algemene voorrechten kunnen in twee categorieën opgedeeld worden: de sociale en de fiscale voorrechten. De sociale voorrechten omvatten deze met nrs. 3-12 uit Tabel 13. Zij vertegenwoordigen 46,7% van het totale aantal preferente schuldvorderingen en minstens één sociaal voorrecht komt voor in 77,7% van de faillissementen

Daarnaast kunnen de nrs. 14-28, met uitzondering van de nrs. 22 en 24 en met aftrek van één niet-fiscale schuldvordering uit nr. 28, onder de categorie "fiscale voorrechten" worden ondergebracht. Deze voorrechten weerspiegelen 41,6% van de preferente schuldvorderingen en komen in 90,6% van de faillissementen voor.

Deze bevindingen komen overeen met de resultaten uit Tabel 10 en 11 waaruit volgde dat de schuldeisers in de meerderheid van de gevallen hun activiteiten uitoefenden als fiscus of sociaal secretariaat.

Tabel 14: Overzicht schuldvorderingen gewaarborgd door sociale of fiscale voorrechten

Soort zakelijk zekerheidsrecht dat de schuldvordering waarborgt	Aantal schuldvorderingen	% van het totale aantal schuldvorderingen (n=4.127)	% van het totale aantal preferente schuldvorderingen (n=1.579)	Aantal faillissementen waarin schuldvorderingen met dit zakelijk zekerheidsrecht voorkomt	% van het totale aantal faillissementen (n=256)
Sociale voorrechten	737	17,9%	46,7%	199	77,7%
Fiscale voorrechten	656	15,9%	41,5%	232	90,6%
Totaal	1.393	33,8%	88,2%	241	94,1%

C. Recuperatiegraad

51. In de vorige paragrafen werd een duidelijker beeld over het actief en passief van de faillissementen weergegeven. Daarnaast werd ook dieper ingegaan op de verschillende soorten zakelijke zekerheidsrechten die al dan niet de onderzochte schuldvorderingen waarborgen.

Op basis van deze gegevens is het mogelijk om de gemiddelde recuperatiegraad van de verschillende soorten schuldeisers te berekenen. Ze zal niet alleen per faillissement, maar ook per categorie van schuldeisers, op het niveau van de schuldvorderingen, worden onderzocht.

De recuperatiegraad berekende ik op twee consecutieve manieren. In de eerste plaats werd de recuperatiegraad per schuldvordering uitgerekend. Uit de tweede dataset (deze met een weergave van alle afzonderlijke schuldvorderingen) kon ik zowel het nominale bedrag van de schuldvordering afleiden, als het gedeelte van de schuldvordering dat werd voldaan bij de verdeling na het faillissement. De breuk van beide bedragen levert de recuperatiegraad op.¹¹⁵ Door de recuperatiegraad van alle 4.127 schuldvorderingen te selecteren, kan de gemiddelde recuperatiegraad per schuldvordering berekend worden. Dit geeft de tweede kolom van Tabel 15 weer.

¹¹⁵ J. BAECK, "Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers", *supra* vn. 12, 241.

Ik paste dezelfde werkwijze toe om de recuperatiegraden van de verschillende types schuldvorderingen te berekenen. Als eerste stap filterde ik uit de tweede dataset de afzonderlijke types van schuldvorderingen. De kolom “ZZH_categorie” maakt dit mogelijk: zij geeft weer of de geselecteerde schuldvordering een chirografaire of (algemeen of bijzonder) bevoorrechte schuldvordering uitmaakt, of dat zij wordt gewaarborgd door een hypotheek, pandrecht of een combinatie van zakelijke zekerheden. Als tweede stap kon de gemiddelde recuperatiegraad per categorie van schuldvordering eenvoudig worden berekend. Wanneer bijvoorbeeld enkel de chirografaire schuldvorderingen zijn geselecteerd (stap één), wordt het mogelijk om af te lezen welke recuperatiegraad elk van deze schuldvorderingen vertoonden. Door daarvan het gemiddelde te berekenen, bekwam ik de gemiddelde recuperatiegraad van de chirografaire schuldvorderingen, berekend ten opzichte van het totale aantal schuldvorderingen. Deze stappen werden herhaald voor alle verschillende categorieën van schuldvorderingen.

Nadat de recuperatiegraad van de verschillende categorieën schuldvorderingen afzonderlijk werd berekend, kon de gemiddelde recuperatiegraad per faillissement worden bekomen (welke is opgesomd in de eerste dataset met de kenmerken van de gefailleerde). Daarvoor werden de schuldvorderingen uit de tweede dataset geselecteerd die voorkwamen in hetzelfde faillissementsdossier.

Dezelfde werkwijze paste ik toe als hierboven uiteengezet. Ik berekende in de eerste plaats de gemiddelde recuperatiegraad per faillissement, waarvan het resultaat in de kolom “RR Gemiddeld” werd opgenomen. Hiervoor selecteerde ik alle schuldvorderingen uit de tweede dataset die kaderden in hetzelfde faillissementsdossier. Door het gemiddelde van de 256 recuperatiegraden uit “RR Gemiddeld” te berekenen, bekwam ik de globale recuperatiegraad per faillissement. Deze bedraagt 8,9%.

Vervolgens werd ook in de eerste dataset een opdeling gemaakt tussen de schuldvorderingen die al dan niet werden gewaarborgd door een zakelijk zekerheidsrecht. Net zoals in de stappen die ik hierboven uiteenzette, maakte ik het ook in de dataset van de gefailleerde mogelijk om enkel één bepaald type schuldvordering te selecteren. (Daarvoor werd naast de kolom RR Gemiddeld ook een kolom met de recuperatie per type schuldvordering opgenomen, zoals RR algemeen bevoorrecht). Ook hiervan werden de gemiddeldes berekend. De bevinden zijn samengevat in de eerste kolom uit Tabel 15.

52. Uit de Tabel 15 kan men concluderen dat de gemiddelde recuperatiegraad per faillissement 8,9% en per schuldvordering 7,5% bedraagt. Meteen is het duidelijk dat schuldvorderingen gewaarborgd door een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht het best beschermd worden. De schuldeisers van wie de schuldvordering is bezwaard met een hypotheek lijden de minste verliezen: zij recupereren gemiddeld 47,6% van hun initiële investering na de vereffening-verdeling. Daarna volgen de schuldeisers die over een combinatie van verschillende soorten zakelijke zekerheidsrechten beschikken (vaak hypotheek en pandrecht): zij verkrijgen gemiddeld 41,1% van hun schuldvordering terug. Op de derde plek staan de pandhoudende schuldeisers: zij vertonen een gemiddelde recuperatiegraad van 35,7%, wat erop wijst dat zij iets meer dan één derde van hun initiële investering terugwinnen. Bevoorrechte schuldeisers worden minder beschermd: diegenen met een bijzonder voorrecht recupereren gemiddeld 23,1% uit het faillissement, zij met een algemeen voorrecht 16,0%. Tot slot gaat de initiële investering van chirografaire schuldeisers bijna volledig verloren: zij recupereren gemiddeld slechts 3,5% van hun schuldvordering.

Daarna berekende ik de recuperatiegraden opnieuw, ditmaal zonder de faillissementen in de berekening te betrekken waarbij na betaling van de curatele en boedelschulden niets meer te verdelen viel. Deze werkwijze laat toe om na te gaan of de recuperatiegraad van chirografaire schuldeisers zou stijgen indien zij enkel geconfronteerd worden met een gefailleerde die nog voldoende activa bezit. Aangezien deze calculatie louter een hypothetische situatie in beeld brengt, koos ik ervoor om de resultaten niet in onderstaande Tabel 15 op te nemen.

De 108 faillissementsdossiers waarbij de curator nog gelden kon realiseren, leverden een gemiddelde recuperatiegraad per faillissement van 21,0% op. Logischerwijs gaat dit gepaard met een stijging van de recuperatiegraad van alle categorieën schuldvorderingen. Echter neemt de recuperatiegraad van schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht in minimale mate toe.¹¹⁶ Daarentegen lijken vooral de algemeen bevoorrechte schuldeisers te winnen bij dergelijke verdelingen. Hun recuperatiegraad stijgt met 20,2%. Ook chirografaire schuldeisers zijn beter af wanneer hun schuldenaar nog activa bezit om te verdelen. Echter halen zij maar een beperkt voordeel. Hun gemiddelde recuperatiegraad stijgt tot een kleine 8,1%.

¹¹⁶ De recuperatiegraad stijgt met 4,7% voor hypothecaire schuldeisers, met 5,5% voor pandhoudende schuldeisers en met 11,4% voor schuldeisers met een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten.

Tabel 15: Gemiddelde recuperatiegraad per beëindigd faillissement

Type schuldvordering	Gemiddelde recuperatie graad per faillissement (n = 256)	Gemiddelde recuperatie graad op het totale aantal schuldvorderingen (n = 4.127)	Dividend (in euro)	Dividend als percentage van het totale verdeelde bedrag (n = 10.688.030,82)
Alle schuldvorderingen samen	8,9%	7,5%	10.688.030,82	100,0%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een algemeen voorrecht	16,0%	15,3%	2.623.497,69	24,5%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een bijzonder voorrecht	23,1%	23,0%	240.347,44	2,2%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een hypotheek	47,6%	54,9%	3.522.294,11	33,0%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een pandrecht	35,7%	36,8%	3.166.027,45	29,6%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten	41,1%	41,1%	741.927,92	6,9%
Chirografaire schuldvorderingen	3,5%	1,9%	393.936,21	3,7%

53. Daarnaast geeft Tabel 15 een beknopt overzicht van de uitgekeerde dividenden weer. Het totale actief dat uit alle onderzochte faillissementen werd verkregen, bedroeg 10.688.030,82 euro. Daarvan werd ruim twee derde uitgekeerd aan schuldeisers die een conventionele zekerheid hadden bedongen: 33,0% van de opbrengsten werd uitbetaald aan hypothecaire schuldeisers; 29,6% daarvan aan pandhoudende schuldeisers en 6,9% aan schuldeisers wiens schuldvordering werd gewaarborgd door een combinatie van verschillende zakelijke zekerheidsmechanismen. Hoewel Tabel 12 had weergegeven dat slechts 1% van de totale schuldvorderingen (n = 42)¹¹⁷ gewaarborgd werd door een

¹¹⁷ 15 schuldvorderingen werden gewaarborgd door een hypotheek, 18 door een pand en 9 door een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten.

conventioneel zakelijk zekerheidsrecht, blijkt dat zij veruit het grootste dividend verkrijgen uit de gerealiseerde opbrengsten.

De algemeen bevoorrechte schuldeisers krijgen tezamen één vierde van het totale actief. Daarvan komt 2.149.808,04 euro toe aan de sociale voorrechten (verdeeld over 737 schuldeisers) en 466.243,97 euro aan de fiscale voorrechten (verdeeld over 656 schuldeisers). Het dividend dat uiteindelijk toekomt aan de schuldeisers zonder enig recht van voorrang, de chirografaire schuldeisers, bedraagt slechts 393.936,21 euro of 3,7% van het totale actief. Dit contrasteert met het grote aantal schuldvorderingen (n = 2.550) dat zich in deze categorie bevindt.

Afdeling 3: Vergelijking met het reeds uitgevoerd onderzoek in Gent

54. Nu de gegevens, verkregen aan de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen, werden geanalyseerd, is het mogelijk om een vergelijking te maken met de resultaten uit eerder onderzoek aan de Ondernemingsrechtbank te Gent.

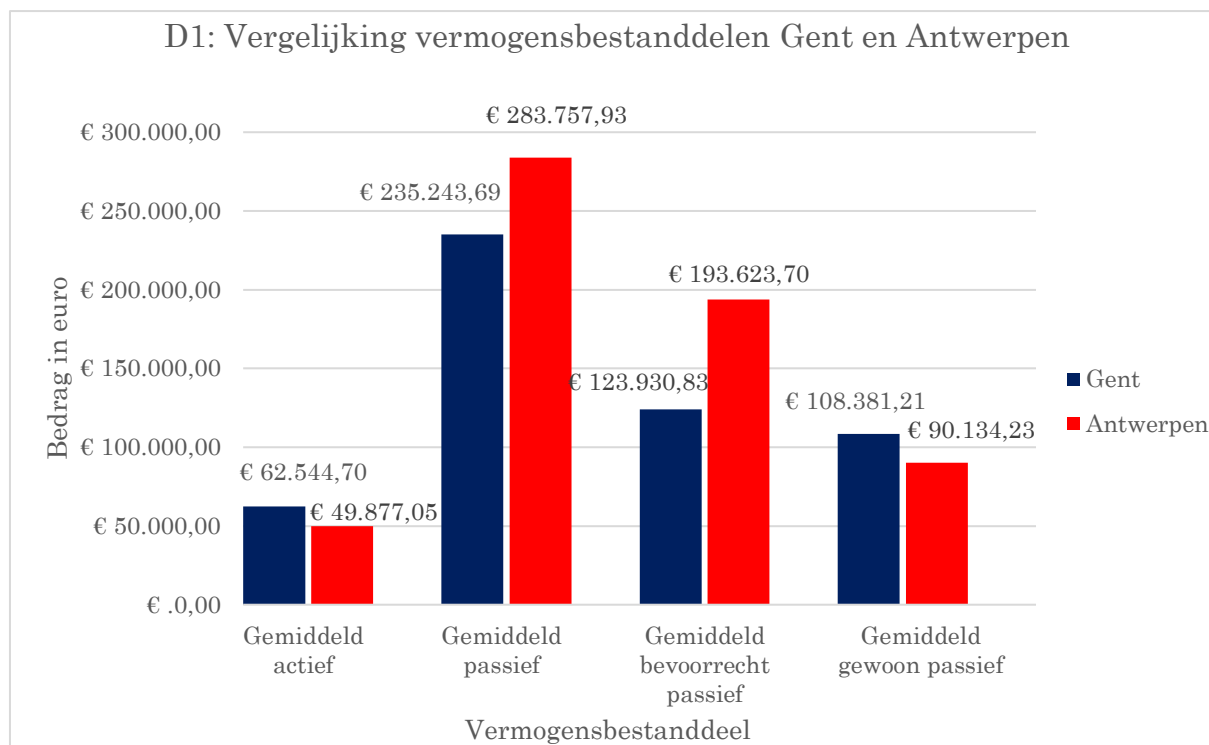
Het valt op dat de curatoren van failliete entiteiten in Antwerpen minder activa recupereren dan hun collega's te Gent. Waar in Gent gemiddeld 62.544,70 euro werd gerealiseerd door de curatoren, werd in de steekproef te Antwerpen gemiddeld 49.877,05 euro¹¹⁸ gerecupereerd. Daarenboven is er in Antwerpen vaker sprake van een faillissement zonder activa: in 35,9% van de faillissementen werd geen enkel actief terug gevonden (n = 92). In Gent was dit slechts het geval voor 18,2% van het totale aantal faillissementen.

Bij het passief vond een omgekeerde beweging plaats: in Antwerpen blijken de gefailleerden meer openstaande schulden te vertonen dan in Gent. In Gent werd door de schuldeisers aangifte gedaan van gemiddeld 235.243,69 euro aan schuldvorderingen, onderverdeeld in een gemiddeld preferent passief van 123.930,83 euro en een gemiddeld gewoon passief van 108.381,21 euro. Daarentegen werd in Antwerpen een totaal gemiddeld passief van 283.757,93 euro¹¹⁹ aangegeven, die voor 193.623,70 euro uit het gemiddeld preferent passief en voor 90.134,23 euro uit het gemiddeld gewoon passief bestaat. Hoewel er voor een kleinere omvang aangifte wordt gedaan van chirografaire schuldvorderingen, heeft het preferent passief een aanzienlijk grotere omvang te Antwerpen dan te Gent. Diagram 1 geeft een overzicht weer.

¹¹⁸ Minimum: 0 euro; maximum: 2.901.274,79 euro; standaarddeviatie: 258.538,45 euro.

¹¹⁹ Minimum: 117,86 euro; maximum: 7.322.418,74 euro; standaarddeviatie: 760.799,06 euro.

Diagram 1: Overzicht bestanddelen van het vermogen te Gent en Antwerpen

55. Een diepgaande analyse van het passief toont aan dat er in Gent gemiddeld éénentwintig schuldvorderingen per faillissement worden aangegeven. In Antwerpen ligt dit gemiddelde lager: het aantal schuldvorderingen per faillissement bedraagt er slechts zestien schuldvorderingen¹²⁰. Wel is de frequentie van de aanwezige zakelijke zekerheidsrechten gelijklopend. Tabel 16 legt de bevindingen van beide rechtsgebieden naast elkaar. Zo zijn er in beide rechtsgebieden gemiddeld vijf à zes algemeen bevoorrechte schuldvorderingen en is de aanwezigheid van een bijzonder bevoorrechte schuldvordering eerder uitzonderlijk (in beide jurisdicties bedraagt de gemiddelde aanwezigheid minder dan 0,5 per faillissement). Schuldvorderingen gewaarborgd door een hypotheek of een pandrecht komen zeer uitzonderlijk voor: deze conventionele zakelijke zekerheidsrechten behalen een gemiddelde frequentie van minder dan 0,20 aanwezigheden per faillissement.

Het verschil in totale aantal schuldvorderingen per faillissement is voornamelijk te wijten aan de frequentie van de chirographaire schuldvorderingen. Waar er in Antwerpen gemiddeld tien chirographaire schuldvorderingen per faillissement voorkomen, stijgt hun aanwezigheid tot veertien schuldvorderingen per faillissement in Gent.

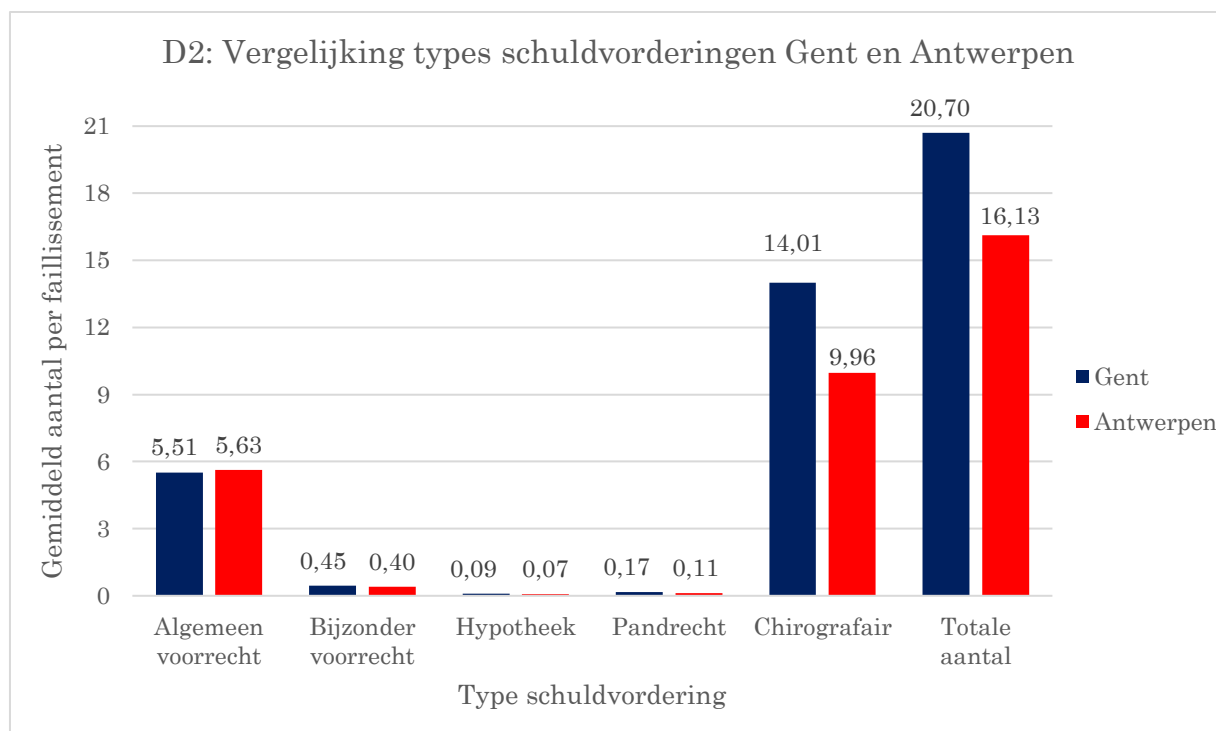
¹²⁰ Gemiddelde: 16,13 schuldvorderingen. Minimum: 1 vordering; maximum 114 vorderingen; standaarddeviatie: 15,84 vorderingen.

Tabel 16: Vergelijking gemiddelde aantal schuldvorderingen per faillissement, naargelang soort zakelijk zekerheidsrecht

Type schuldvordering	Antwerpen		Gent	
	Aantal faillissementen waarin dit type voorkwam	Gemiddeld aantal per faillissement	Aantal faillissementen waarin dit type voorkwam	Gemiddeld aantal per faillissement
Schuldvordering betaald door compensatie	1	< 0,01	15	0,06
Schuldvordering gewaarborgd door algemeen voorrecht	241	5,63	281	5,51
Schuldvordering gewaarborgd door bijzonder voorrecht	67	0,40	83	0,45
Schuldvordering gewaarborgd door hypotheek	14	0,07	19	0,09
Schuldvordering gewaarborgd door pandrecht	24	0,11	45	0,17
Niet-gespecificeerde preferente schuldvordering	2	< 0,01	51	0,38
Chirografaire schuldvordering	246	9,96	281	14,01
Totale aantal schuldvorderingen	256	16,13	265	20,70

Ook deze tabel werd ter bevordering van de leesbaarheid grafisch weergegeven in een diagram. Onderstaande Diagram 2 vergelijkt de frequentie van de verschillende types schuldvorderingen. Het valt visueel eenvoudig af te lezen dat er relatief weinig conventionele zakelijke zekerheidsrechten worden bedongen. Daarentegen zijn het vooral de algemeen bevoorrechte schuldvorderingen die veelvuldig voorkomen in de faillissementsdossiers. Het grootste (en enige) verschil tussen beide arrondissementen bestaat uit de aanwezigheid van de chirografaire schuldvorderingen. Uit de laatste vier staven van Diagram 2 volgt dat het surplus aan schuldvorderingen in de Gentse boedels volledig te wijten is aan de grotere aanwezigheid van chirografaire schuldvorderingen.

Diagram 2: Vergelijking van de frequentie van de verschillende types schuldvorderingen tussen Antwerpen en Gent

56. In deze paragraaf vergelijk ik de kenmerken van de schuldeisers. Tabel 17 geeft de meest voorkomende rechtsvormen weer. Ook deze cijfers zijn vrij gelijklopend in beide arrondissementen. Als voornaamste verschil merk ik op dat er zich in Antwerpen meer schuldeisers bevinden in de sector van het openbaar bestuur. Zij vertegenwoordigen één derde van alle schuldvorderingen en zijn daarmee de meest voorkomende rechtsvorm van de schuldvorderingen die in de boedel terechtkomen. Daarentegen bevinden zich in Gent meer NV's, en meer BVBA's in de boedel.

Tabel 17: Vergelijking meest voorkomende rechtsvormen van de schuldeisers te Antwerpen en Gent

Rechtsvorm schuldeiser	Antwerpen		Gent	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Natuurlijke persoon	522	12,6%	913	15,4%
BVBA	364	8,8%	793	12,5%
NV	1.147	27,8%	1.825	30,8%
Vzw	429	10,4%	590	10,0%
Overheid	1.379	33,4%	1.370	23,1%
Totaal	4.127	100,0%	5.924	100,0%

57. Een volgende eigenschap die in beide bijdrages werd onderzocht, betreft de economische sector waarin de schuldeisers actief waren. Net zoals bovenstaande Tabel 17 reeds prijs gaf, volgt ook uit Tabel 18 dat er meer schuldeisers actief zijn in de sector van het openbaar bestuur in Antwerpen dan in Gent. Ondanks het verschil van bijna 10%, vertegenwoordigt deze sector ook in Gent de meeste schuldeisers. In de overige sectoren zijn de cijfers gelijklopend. Na de sector van het openbaar bestuur voeren de meeste schuldeisers hun activiteiten uit als groot-en detailhandelaar, gevolgd door de werknemers en de financiële sector.

Tabel 18: Vergelijking meest voorkomende economische activiteiten van schuldeisers te Antwerpen en Gent

Economische activiteit schuldeiser (NACEBEL)	Antwerpen		Gent	
	Aantal schuldvorderingen	Percentage van totale aantal schuldvorderingen	Aantal schuldvorderingen	Percentage van totale aantal schuldvorderingen
G. Groot-en detailhandel/ reparatie van auto's en motorfietsen	406	9,8%	798	13,5%
J. Informatie en communicatie	249	6,0%	309	5,2%
K. Financiële activiteiten en verzekeringen	264	6,4%	371	6,3%
M. Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	174	4,2%	252	4,3%
N. Administratie en ondersteunende diensten	188	4,6%	260	4,4%
O. Openbaar bestuur en defensie/ verplichte sociale verzekeringen	1.721	41,7%	1.908	32,2%
Werknemers	344	8,3%	437	7,4%
Totaal	4.127	100,0%	5.924	100,0%

58. Eén van de belangrijkste kenmerken voor dit onderzoek bedraagt het al dan niet gewaarborgde karakter van de schuldvorderingen. Tabel 19 en haar bijhorende Diagram 3 geven een overzicht weer van de soorten zakelijke zekerheidsrechten die zowel in Gent als Antwerpen zijn voorgekomen. Uit de tabel blijkt dat de zakelijke zekerheden in gelijke mate worden vertegenwoordigd in beide rechtsgebieden. Slechts twee verschillen zijn noemenswaardig. Enerzijds bevinden zich in de Gentse boedels meer schuldvorderingen die door geen enkel zakelijk zekerheidsrecht worden gewaarborgd.

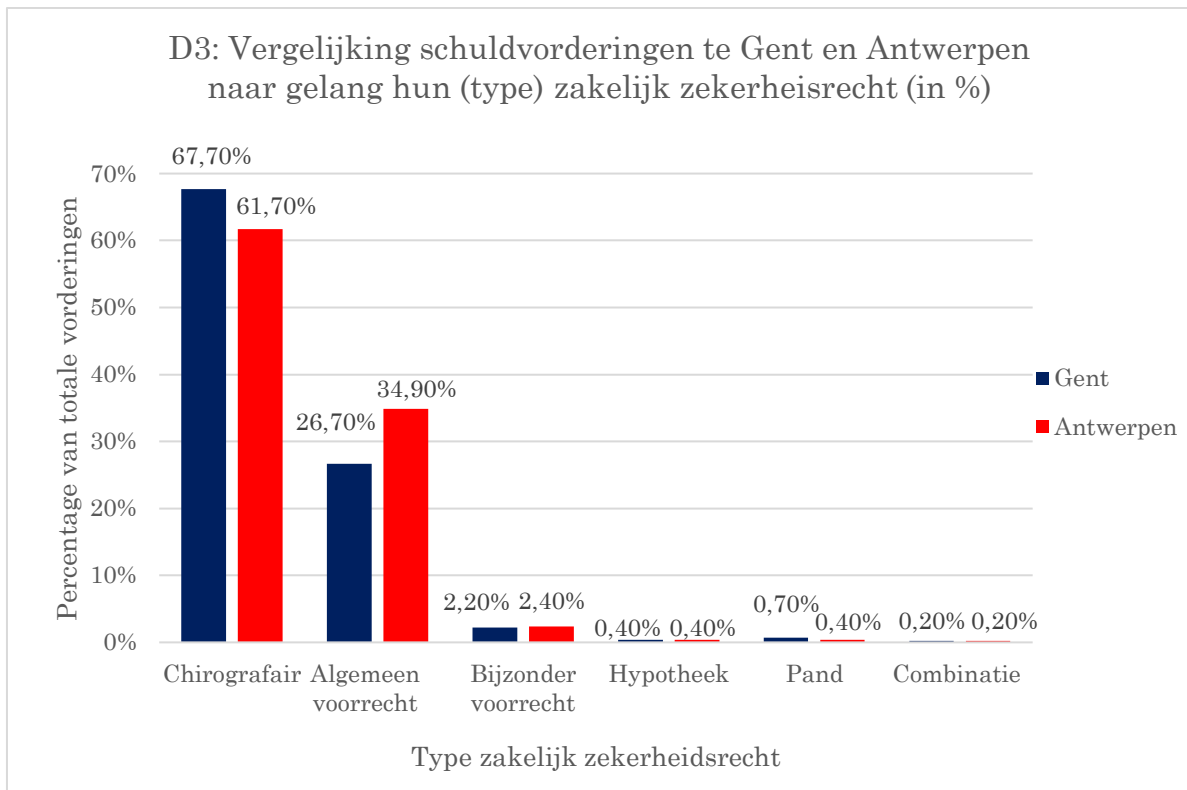
In Gent vertegenwoordigen de chirografaire schuldvorderingen namelijk 67,7% van het totale passief, terwijl deze schuldvorderingen in Antwerpen 61,8% van het passief weerspiegelen. Anderzijds tonen de onderzoeken aan dat de schuldeisers in Antwerpen meer algemeen bevoorrechte schuldvorderingen bij de curator aangeven dan in Gent. Waar deze in Antwerpen 34,9% van het totaal aantal schuldvorderingen vertegenwoordigen, daalt de aanwezigheid van deze vorderingen tot 26,7% in Gent. Een mogelijke verklaring hiervoor zie ik in de grotere aanwezigheid van schuldeisers uit de sector van het openbaar bestuur, zoals vermeld in randnummer 57.

Tabel 19: Vergelijking van de schuldvorderingen te Antwerpen en Gent naar gelang hun (type) zakelijk zekerheidsrecht

Soort zakelijk zekerheidsrecht dat schuldvordering waarborgt	Antwerpen		Gent	
	Aantal schuldvorderingen	Percentage van het totale aantal schuldvorderingen	Aantal schuldvorderingen	Percentage van het totale aantal schuldvorderingen
Geen zakelijk zekerheidsrecht	2.548	61,7%	4.012	67,7%
Algemeen voorrecht	1.440	34,9%	1.579	26,7%
Bijzonder voorrecht	98	2,4%	131	2,2%
Hypotheek	15	0,4%	25	0,4%
Pand	18	0,4%	39	0,7%
Niet-gespecificeerd welk zakelijk zekerheidsrecht	1	< 0,1%	96	1,6%
Combinatie zakelijke zekerheidsrechten	9	0,2%	14	0,2%
Totaal	4.127	100,0%	5.924	100,0%

Diagram 3 geeft grafisch de bovenstaande vaststellingen weer. Het wordt meteen duidelijk dat er zich voornamelijk chirografaire en algemeen bevoorrechte schuldvorderingen in de boedel bevinden. Daarnaast zijn er meer chirografaire schuldvorderingen in Gent, en meer algemeen bevoorrechte schuldvorderingen in Antwerpen.

Diagram 3: Vergelijking van de schuldvorderingen te Antwerpen en Gent naar gelang hun (type) zakelijk zekerheidsrecht (in %)

59. Het sluitstuk van dit vergelijkende hoofdstuk behandelt de belangrijkste vraag die in dit onderzoek werd gesteld, namelijk: hoe geschiedt de verdeling na het faillissement? Daarvoor legde ik enerzijds de antwoorden op de derde onderzoeksvraag naast elkaar. Deze vraag werd omschreven in randnummers 51 en 52 en peilde naar de recuperatiegraad per categorie van schuldvorderingen. Anderzijds werd geanalyseerd hoe het beschikbaar actief werd verdeeld over de samenlopende schuldeisers. Tabel 20 geeft de resultaten weer in een tabel-vorm, Diagrammen 4 en 5 verduidelijken de bevindingen door ze visueel voor te stellen.

Tabel 20: Vergelijking van de gemiddelde recuperatiegraden per faillissement en verdeling van de gelden in Antwerpen en Gent

Type schuldvordering	Antwerpen		Gent	
	Gemiddelde recuperatie graad per faillissement	Dividend als percentage van het totale verdeelde bedrag	Gemiddelde recuperatie graad per faillissement	Dividend als percentage van het totale verdeelde bedrag
Alle schuldvorderingen samen	8,9%	100,0%	10,9%	100,0%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een algemeen voorrecht	16,0%	24,5%	22,3%	32,3%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een bijzonder voorrecht	23,1%	2,2%	39,51%	2,1%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een hypotheek	47,6%	33,0%	79,0%	28,8%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een pandrecht	35,7%	29,6%	41,6%	8,5%
Schuldvorderingen gewaarborgd door een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten	41,1%	6,9%	56,7%	14,8%
Chirografaire schuldvorderingen	3,5%	3,7%	4,8%	13,5%

60. De gemiddelde recuperatiegraden liggen voor alle types van schuldvorderingen lager in Antwerpen dan in Gent. Dit ligt in lijn met de verwachtingen aangezien uit randnummer 54 volgde dat de curatoren in Antwerpen minder activa realiseerden en tegelijkertijd werden geconfronteerd met een hogere schuldenlast. Merk op dat de verdeling van de gelden nagenoeg identiek wanneer de recuperatiegraad als graadmeter worden gehanteerd.

Zo recupereren de hypothecaire schuldeisers de meeste gelden uit het faillissement, gevolgd door de schuldeisers van wie de schuldvorderingen gewaarborgd werden door een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten. De pandhoudende schuldeisers vervolledigen de top drie. De plaats waar de schuldenaar zijn activiteiten uitvoert, beïnvloedt de gemiddelde recuperatiegraad sterk. Waar de hypothecaire schuldeiser te Gent gemiddeld

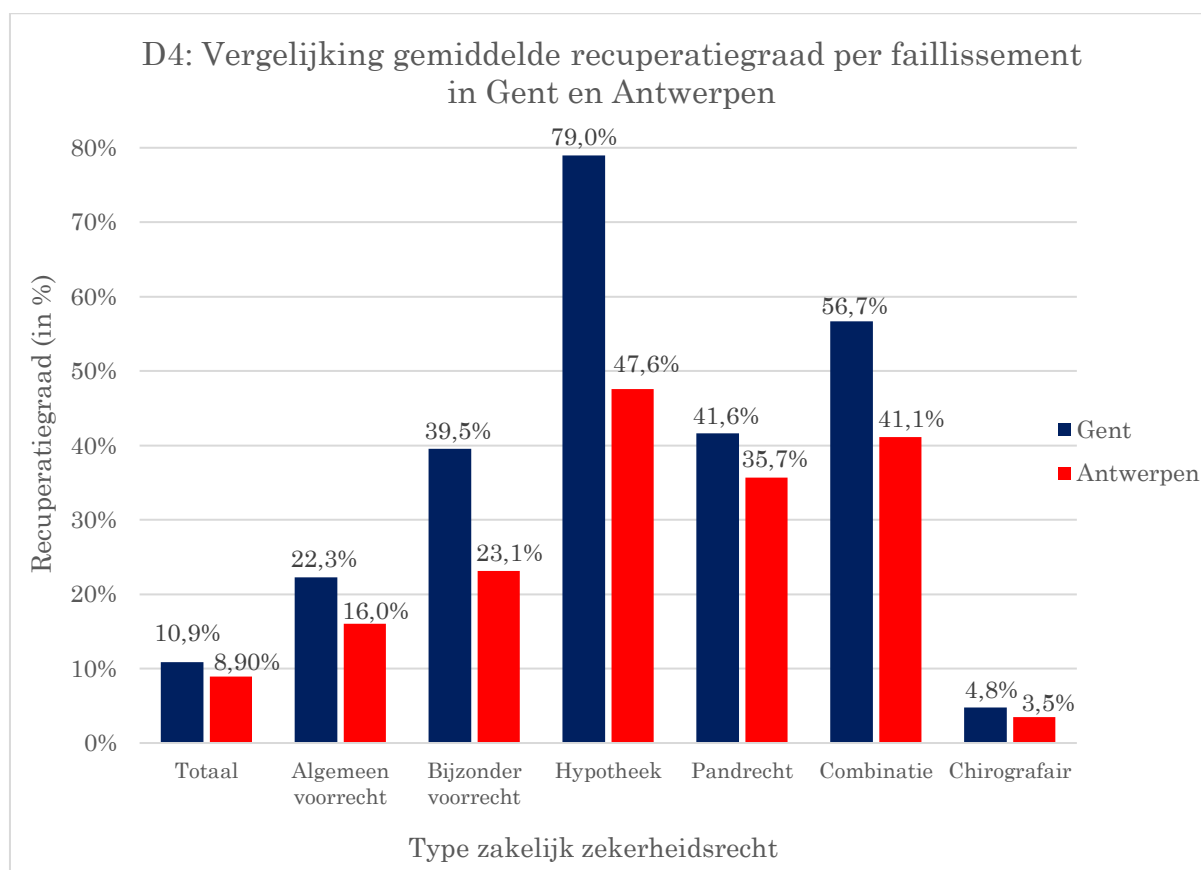
79,0% per faillissement recupereert, daalt dit percentage tot 47,6% voor hypothecaire schuldeisers uit de Antwerpse dossiers.

Ook de recuperatiegraad van de schuldvorderingen die door meerdere zakelijke zekerheidsrechten worden gewaarborgd, daalt aanzienlijk in het geval van Antwerpse faillissementen. De combinaties die voorkomen omschreef ik in randnummer 48.

In de Gentse dossiers komen dezelfde combinaties voor. Er zijn dus geen grote verschillen zichtbaar tussen de verschillende zakelijke zekerheidsrechten die worden gecombineerd. Toch daalt de gemiddelde recuperatiegraad in Antwerpen tot 41,4%, wat een aanzienlijk verschil is ten opzichte van de recuperatiegraad van 56,7% te Gent.

Diagram 4 visualiseert bovendien dat de dalende trend zich ook verder zet voor de overige categorieën van schuldvorderingen. Enkel de globale gemiddelde recuperatiegraad en deze van de chirografaire schuldeisers ondervinden nauwelijks een verschil naargelang het rechtsgebied. Een mogelijke oorzaak is dat zij in beide onderzoeken zo weinig recupereren dat verschillen minder zichtbaar zijn.

Diagram 4: Vergelijking van de gemiddelde recuperatiegraden per faillissement in Gent en Antwerpen

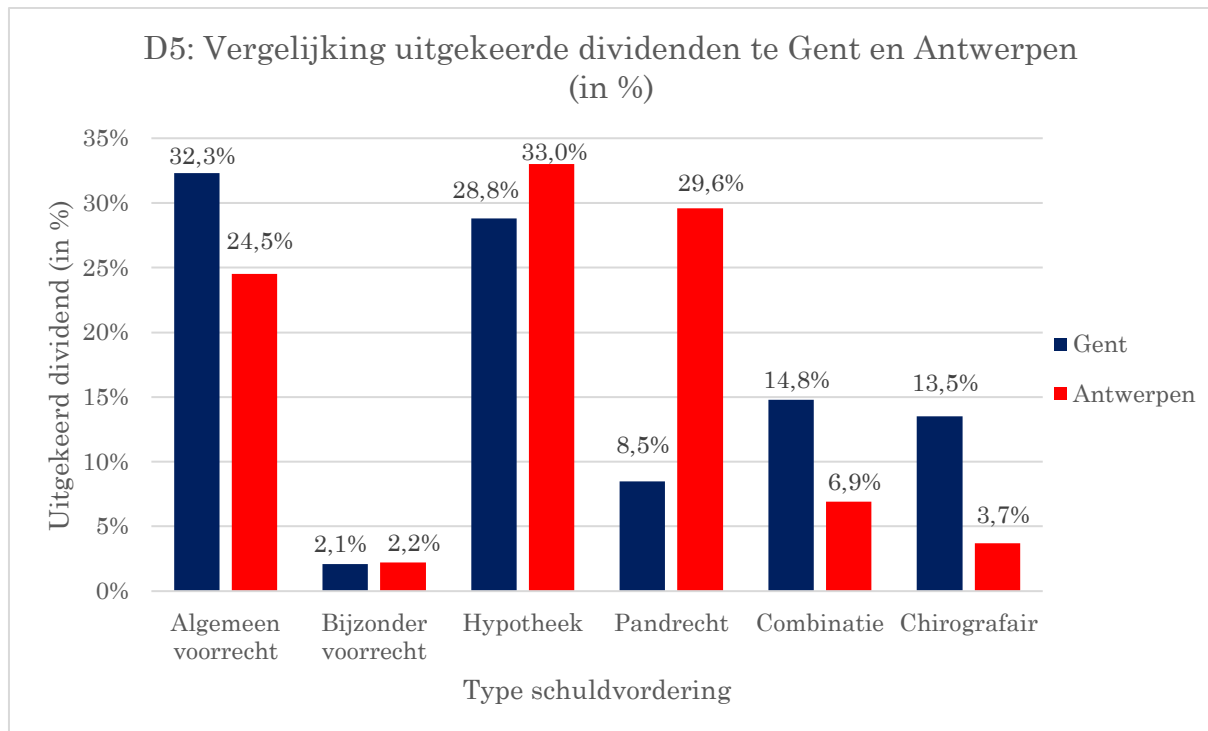

61. In deze laatste paragraaf met betrekking tot de vergelijking tussen Gent en Antwerpen onderzoek ik de uitgekeerde dividenden, ditmaal in euro's. Diagram 5 geeft weer welk percentage van het beschikbaar actief aan de verschillende categorieën van schuldeisers werd uitgekeerd. In tegenstelling tot de voorgaande conclusies, rijzen hier opmerkelijke verschillen tussen Antwerpen en Gent.

Waar in Gent de hypothecaire schuldeisers de hoogste gemiddelde recuperatiegraad behalen, worden zij wat betreft het bedrag aan uitgekeerde dividenden voorbijgestoken door de algemeen bevoorrechte schuldeisers (28,8% tegenover 32,3%). Deze twee categorieën tezamen verkrijgen in totaal iets meer dan 60% van het totale beschikbare actief. Ook uit de Antwerpse gegevens volgt dat hypothecaire en algemeen bevoorrechte schuldeisers de meerderheid van het beschikbare actief naar zich toe trekken. Echter gaat hier 33,0% daarvan naar de hypothecaire schuldeisers en slechts 24,5% naar de algemeen bevoorrechte schuldeisers.

Het meest opmerkelijke verschil betreft de relatief hoge dividenduitkering die pandhoudende schuldeisers verkrijgen in het kader van de Antwerpse dossiers. Zij ontvangen 29,6% van de totale beschikbare activa, een verdrievoudiging van het bedrag dat dezelfde schuldeisers uit het Gentse onderzoek bekomen. De verschuiving van deze opbrengsten gaat ten koste van de algemeen bevoorrechte schuldeisers, van zij met een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten en van de chirografaire schuldeisers. Waar in Gent nog 13,5% van het beschikbare actief aan de chirografaire schuldvorderingen wordt uitbetaald, daalt dit percentage tot 3,5% te Antwerpen. Houd hierbij rekening met de conclusie uit randnummer 55 die stelde dat er meer chirografaire schuldvorderingen in de Gentse faillissementsboedels aanwezig waren dan in Antwerpen.

Diagram 5: Vergelijking van de uitgekeerde dividenden per faillissement in Gent en Antwerpen

62. Deze afdeling sluit ik af met enkele algemene conclusies.

Ten eerste stelde ik vast dat de gefailleerden te Antwerpen met minder activa in de faillissementsprocedure terechtkomen dan hun collega's te Gent. Bovendien vertonen zij een grotere schuldenlast.

Ten tweede blijkt dat er meer schuldvorderingen in de Gentse faillissementsboedels zitten dan in deze van Antwerpen. Hoewel bijna alle categorieën van schuldvorderingen eenzelfde mate van aanwezigheid per boedel vertonen, geldt dit niet voor één type schuldvordering: er bevinden zich gemiddeld vier extra chirografaire schuldvorderingen in de faillissementsboedels te Gent ten opzichte van die te Antwerpen.

Ten derde zijn er in beide arrondissementen relatief weinig bijzonder bevoorrechte schuldvorderingen, en nog minder conventioneel bedongen zakelijke zekerheidsrechten. Zij vertegenwoordigen tezamen slechts 3,5% van het totaal aan schuldvorderingen. Daarnaast zijn er in Antwerpen zijn meer algemeen bevoorrechte schuldvorderingen en minder chirografaire schuldvorderingen.

Ten slotte gebeurt de verdeling na het faillissement nagenoeg gelijk. De hypothecaire schuldeisers behalen de hoogste recuperatiegraad, gevolgd door zij met een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten en de pandhoudende schuldeisers. Vervolgens kelderen de recuperatiegraden. De bijzonder bevoorrechte schuldeisers ontvangen meer dan de

algemeen bevoorrechte schuldeisers. De chirografaire schuldeisers recupereren uitermate weinig, hun recuperatiegraad bedraagt 4,8% te Gent en 3,5% te Antwerpen.

In beide onderzoeken trekken de schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht de meeste gelden naar zich toe. Echter springen twee verschillen in het oog. Een eerste afwijking van het Antwerpse ten opzichte van het Gentse onderzoek heeft betrekking op de dividenduitkering aan pandhoudende schuldeisers. Zij vertonen in beide bijdrages een aanwezigheid van minder dan 1% ten opzichte van de totale schuldvorderingen en een recuperatiegraad van om en bij de 40%. Toch trekken ze in Antwerpen ongeveer 20% meer gelden naar zich toe. Hetzelfde fenomeen doet zich voor bij de hypothecaire schuldeisers: hoewel zij in de Gentse dossiers een hogere recuperatiegraad vertonen (namelijk 79,0% tegenover 47,6% te Antwerpen), slorpen zij meer activa op in de Antwerpse dossiers. Dit gaat ten koste van de overige schuldeisers.

Een tweede opmerking handelt over de chirografaire schuldeisers. Slechts 3,7% van het beschikbare actief wordt aan hen uitgekeerd in Antwerpen, waartegenover zij 13,5% van de activa ontvangen in Gent. Toch zijn hun recuperatiegraden uit beide onderzoeken niet zo verschillend. Een mogelijke oorzaak is de minder grote aanwezigheid van dergelijke schuldeisers in de Antwerpse dossiers.

Afdeling 4: Vergelijking resultaten Belgische onderzoeken met buitenland

63. Ik sluit dit hoofdstuk af met een vergelijking tussen de resultaten uit het Gentse en Antwerpse onderzoek met deze uit de reeds besproken onderzoeken in het buitenland uit hoofdstuk één. Om te kaderen hoe de verdeling aan de rechtbanken te Antwerpen en Gent geschiedt ten opzichte van de overige jurisdicties, nam ik telkens het gemiddelde van de resultaten uit beide arrondissementen. Deze worden in de eerste kolom van Tabel 21 weergegeven.

64. Uit de tabel valt af te lezen dat er in Gent en België aanzienlijk minder schuldvorderingen in de boedel terechtkomen die gewaarborgd zijn door een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht dan in de overige jurisdicties. Daarentegen zijn bevoorrechte schuldvorderingen prominent aanwezig. Enkel in de Franse boedels bedraagt de frequentie van bevoorrechte schuldvorderingen nog meer. Maar liefst 55,8% van alle schuldvorderingen zou bevoorrecht zijn.

Ook in deze sectie ligt de focus op de verdeling na het faillissement, waarvan de recuperatiegraad een weerspiegeling is. Tabel 21 toont aan dat de resultaten in Gent en Antwerpen zich in de middenmoot bevinden. De resultaten liggen in lijn met de resultaten uit Frankrijk, zoals te verwachten was. De faillissementswetgeving uit zowel Frankrijk als België heeft namelijk dezelfde oorsprong: de napoleontische Code de Commerce.

De globale recuperatiegraad is enkel lager na de Chapter 7 procedure uit de Verenigde Staten en de Compulsory Liquidation procedure uit Engeland. Schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht doen het dan weer aanzienlijk beter. Enkel in de Nederlandse faillissementsprocedure zien zij een groter gedeelte van hun initiële investering terugbetaald. Desondanks dat de chirografaire schuldeisers een minimale recuperatiegraad van 4,1% behalen, blijkt dat zij in de andere jurisdicties ook de grootste verliezen lijden. Enkel in de Engelse Compulsory Liquidation procedure overstijgen zij de kaap van 5% met een recuperatiegraad van 7,7%.

65. Ten slotte bespreek ik twee vergelijkingselementen die niet in het onderzoek van Baeck werden geanalyseerd, maar wel in het rechtsvergelijkend hoofdstuk aan bod kwamen. De eerste bijkomende vergelijking heeft betrekking op de dekkingsgraad. Zij weerspiegelt de startpositie van failliete entiteiten en wordt berekend door de gerealiseerde activa te delen door de aangegeven passiva. In Antwerpen werd gemiddeld 49.877,05 euro verkregen door de curatoren, waartegenover een gemiddeld passief van 283.757,93 euro werd aangegeven. De dekkingsraad bedraagt dus gemiddeld 17,6%. In Gent werd gemiddeld 62.544,70 euro gerealiseerd en bedroeg het passief gemiddeld 235.243,69 euro. De dekkingsgraad in Gent bedraagt dus 26,6%. Beide dekkingsgraden tezamen leveren een gemiddelde op van 22,1%. Ook hier situeren de twee Belgische arrondissementen zich in de middenmoot. In de common law jurisdicties vertrekken de gefailleerden vanuit een minder gunstige positie. Nederland en Frankrijk doen het daarentegen stukken beter: de dekkingsgraad bedraagt het dubbele van de situatie in Gent en Antwerpen. Met een dekkingsgraad van om en bij de 50% zou per twee euro aan schulden, één euro aan activa gerealiseerd worden.

De tweede bijkomende vergelijking betreft de duurtijd van de procedure. Deze achterhaalde ik door de tijd te berekenen tussen de datum van opening en sluiting van het

faillissement. In Gent nam de procedure gemiddeld 1.290 dagen in beslag, in Antwerpen 1.115 dagen. Het gemiddelde van beide bedraagt 40,1 maanden¹²¹.

Vergeleken met de andere jurisdicties duurt de Belgische procedure het langst. Volgens Blazy, Chopard en Nigam beïnvloedt de totale duurtijd van de insolventieprocedure op een indirecte wijze de faillissementskosten. Volgens hen zou dit een aanwijzing kunnen zijn van langdurige administratieve procedures die vereisen dat een aantal formaliteiten worden vervuld op het ogenblik dat de onderneming wordt ontbonden.

Tabel 21: Rechtsvergelijking verdeling na het faillissement, inclusief Gent en Antwerpen

	BE	VS	UK		FRA	NL
	Antw. & Gent	Chapter 7	CL	CVL	Liquidation judiciaire	Faillissement
Aandeel SV ¹²² met conventioneel zakelijk zekerheidsrecht tov totale schulden	1,2%	37,0%	5,0%	10,2%	7,6%	24,1%
Aandeel bevoorrechte SV tov totale schulden	33,1%	n.v.t.	3,5% + 2,0% (WN)	10,5% + 1,1% (WN)	55,8%	n.v.t.
Globale recuperatiegraad	9,9%	5,4%	8,6%	12,5%	19,6%	37,2%
Recuperatiegraad SV met conventioneel zakelijk zekerheidsrecht	50,3%	32,4%	16,2%	27,8%	40,3%	~80,0% ¹²³
Recuperatiegraad bevoorrechte SV	25,2%	n.v.t.	17,2% + 40,1% (WN)	19,3% + 22,4% (WN)	30,8%	n.v.t.
Recuperatiegraad chirographaire SE	4,1%	1,1%	7,7%	4,8%	3,1%	n.v.t.
Dekkingsgraad	22,1%	18,6%	15,4%	20,8%	46,4%	48,1%
Duurtijd (maanden)	40,1	n.v.t.	26,4	35,5	3,1	25

¹²¹ Eén maand bedraagt dertig dagen in mijn berekening.

¹²² SV staat voor schulvordering.

¹²³ In het onderzoek in Nederland wordt geen onderscheid gemaakt tussen chirographaire schulden of schulden gewaarborgd door een zakelijk zekerheidsrecht. Wel werd de recuperatiegraad van banken berekend. De 80% wijst op deze recuperatiegraad van banken.

Hoofdstuk 5: Voorstellen voor verder onderzoek

66. In essentie beschrijft deze bijdrage hoe de verdeling na het faillissement te Antwerpen verloopt. Daarnaast vergelijkt zij de wijze van verdeling met die van Gent en die van vier buitenlandse jurisdicties.

Terugkoppeland naar het rechtsvergelijkend onderzoek, bedraagt mijn eerste voorstel om naar analogie van deze studies ook een onderzoek uit te voeren naar de verdeling na reorganisatieprocedures.

Bovendien zou het verrichten van een verklarend onderzoek de volgende stap zijn. Uit het beschrijvende gedeelte volgt dat de verdeling na het faillissement te Gent en Antwerpen nagenoeg hetzelfde verloopt, het zou interessant zijn de (beperkte) verschillen grondig te analyseren. Men zou bijvoorbeeld een verklaring kunnen vinden voor het gegeven dat Antwerpse gefailleerden minder activa bezitten maar wel een grotere schuldenlast hebben ten tijde van de faillietverklaring.

67. Daarnaast zou een aanvullend onderzoek de beperkingen waar deze bijdrage aan onderhevig is kunnen opheffen. Deze bijdrage is gesteund op de gegevens resulterend uit steekproeftrekking van 256 uit het totaal van 1.034 dossiers die in 2006 werden geopend door de Ondernemingsrechtbank te Antwerpen, afdeling Antwerpen. Om een vollediger en juister beeld weer te geven stel ik voor om een bijkomend onderzoek uit te voeren waarbij de overige dossiers die buiten de steekproeftrekking terecht zijn gekomen, te onderzoeken. Dit zou de eerste beperking uit dit onderzoek wegwerken.

Een tweede beperking die kan worden weggewerkt, betreft de reeds verouderde wetgeving die gold in 2006. Men zou een nieuwe studie kunnen uitvoeren naar de verdeling van de faillissementen die sedert 1 mei 2018 geopend zijn. Dit laat toe de verdeling na te gaan die krachtens het nieuwe insolventierecht uit boek XX WER geschiedt, alsook te vergelijken of deze verdeling verschilt van deze krachtens de bepalingen uit de (oude) Faillissementswet. Weliswaar moet er rekening worden gehouden met de gemiddelde duurtijd van 40 maanden (gelijk aan 3,33 jaren) die begint te lopen bij de opening van het faillissement, en pas ophoudt bij de uitspraak tot sluiting van het faillissement. Het is dus mogelijk dat in 2020 nog niet alle in 2018 geopende faillissementen zijn afgesloten.

Een laatste beperking betreft het beperkt territoriaal toepassingsgebied. Deze bijdrage en die van Baeck analyseerden de verdeling te Gent en Antwerpen, zodoende zijn er nog niet onderzochte rechtsgebieden in België. Daarom raad ik aan om dit onderzoek uit te voeren over het gehele grondgebied. Naast een vergelijking tussen de verschillende rechtsgebieden, wordt het dan ook mogelijk om de verschillen tussen de drie gewesten naast elkaar te leggen.

69. Daarnaast zou men hypothesen kunnen uitwerken waarbij men de recuperatiegraad van bepaalde schuldeisers tracht te verhogen. Zoals Baeck in haar onderzoek reeds vooropstelde, gaan in de rechtsleer reeds enkele jaren stemmen op om het stelsel van de voorrechten grondig te saneren.¹²⁴ Uit deze bijdrage blijkt dat de algemeen bevoorrechte schuldeisers 32,3% van het beschikbare actief naar zich toetrekken in Gent, en 24,5% in Antwerpen. Door het stellen van hypothesen zou men kunnen nagaan hoe de gelden verschuiven wanneer men bijvoorbeeld de bevoorrechte positie van de fiscus, of de werknemer, of de sociale secretariaten zou afnemen. Het voordeel van met dergelijke hypothesen te werken, is dat het toelaat de gelden op een statistische wijze te verschuiven zonder dat men daarvoor daadwerkelijk de wetgeving moet aanpassen om vervolgens na te gaan wat er gebeurt in de praktijk.

70. Ten slotte kan men het rechtsvergelijkend onderzoek uitbreiden. Daarmee doel ik niet enkel op het betrekken van meerdere landen in de studie, maar ook op het zoeken naar manieren op de verschillende recuperatiegraden te verhogen. In Nederland bijvoorbeeld behalen de bancaire schuldeisers een recuperatiegraad van 80%. Bovendien komen de ondernemingen met een gunstigere startpositie in de faillissementsprocedure terecht. Indien men de verdeling in België wenst te optimaliseren, kan het daarom nuttig zijn om ook de bepalingen van het insolventierecht naast elkaar te leggen. Ik stel voor om een verklaring te zoeken waarom de startpositie in landen zoals Nederland zoveel gunstiger is. Ligt dit aan de wetgeving; worden ondernemingen in faling sneller opgespoord of door schuldeisers gedagvaard; of leggen zij spontaan veel sneller hun boeken neer vooraleer het schip volledig gezonken is? Dergelijke studie zou een stap in de goede richting zijn naar de optimalisering van de verdeling na het faillissement.

¹²⁴ J. BAECK, "HOOFDSTUK 7. Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers?", *supra* vn.12, 218. Zij verwijst naar E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, in *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 2006, nr. 224.

Hoofdstuk 6: Conclusie

71. In deze masterproef zocht ik het antwoord op de vraag: “*Hoe geschiedt de verdeling na het faillissement, gebaseerd op data van de Ondernemingsrechtbank Antwerpen, en in welke mate verschilt de verdeling aan deze rechtbank van de verdeling aan de Ondernemingsrechtbank te Gent?*” Hiervoor voerde ik een empirisch, beschrijvend onderzoek uit waarbij 256 faillissementsdossiers werden geselecteerd die waren geopend in 2006 en afgesloten in augustus 2019. Wegens het beperkte territoriale en temporele toepassingsgebied van dit onderzoek kunnen geen algemeenheden worden afgeleid. Wel laat deze bijdrage toe om een eerste licht te schijnen op de werkelijke verdeling in de praktijk.

Uit dit onderzoek volgt dat de curatoren een actief van gemiddeld 49.877,05 euro realiseerden waartegenover een passief van gemiddeld 283.757,93 euro werd aangegeven. De faillissementsboedel wordt door gemiddeld zestien schuldvorderingen gevormd. De meerderheid van de schuldvorderingen (61,7%) werd door geen enkel zakelijk zekerheidsrecht gewaarborgd. Van de overige schuldvorderingen is het algemene voorrecht de koploper. Ze weerspiegelt 34,9% van het totale aantal schuldvorderingen en in 94% van de onderzochte faillissementsboedels bevindt zich minstens één algemeen bevoorrechte schuldeiser. Een analyse van deze algemene voorrechten leert ons dat de sociale en fiscale voorrechten prominent aanwezig zijn. Zij vertegenwoordigen tezamen 33,8% van het totale passief en zelfs 88,2% van het preferent passief. Daartegenover weerspiegelen de bijzondere voorrechten slechts 2,4% van alle schuldvorderingen en daalt de aanwezigheid van de conventioneel bedongen zakelijke zekerheidsrechten (hypotheek, pand of een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten) tot 1% van het totale passief.

Daarnaast berekende ik de gemiddelde recuperatiegraad per soort zakelijk zekerheidsrecht. Daaruit blijkt dat de hypothecaire schuldeiser de minste verliezen lijden: zij behalen een gemiddelde recuperatiegraad van 47,6% per faillissement. Zij worden op de voet gevolgd door de schuldeisers met een combinatie van zakelijke zekerheidsrechten (41,1%) en de pandhoudende schuldeisers (35,7%). De recuperatiegraad van de bevoorrechte schuldeisers schommelt tussen de 16,0% en 23,1%.

72. De uitgekeerde dividenden geven weer hoe de verdeling van de boedels geschiedde. Opmerkelijk is het feit dat de curator in 58,2% van de dossiers geen gelden meer aan de

samenlopende schuldeisers kon uitkeren na betaling van de curatele schuld en de boedelschuldeisers. Een analyse van alle faillissementen, inclusief deze waarbij niets te verdelen viel, leert ons dat de schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht 69,5% van de uitgekeerde gelden naar zich toe trekken. Daarbij herinner ik u eraan dat zij slechts 1% van de totale schuldvorderingen vertegenwoordigen. De bevoorrechte schuldeisers ontvangen 26,5% van het te verdelen bedrag. De chirografaire schuldeisers zijn de grootste slachtoffers: zij verkrijgen slechts 3,7% van het beschikbare actief. Aangezien zij, als grootste groep schuldeisers, met zo velen een aanspraak willen maken op die 3,7% aan dividenden, resulteert dit in een uiterst lage gemiddelde recuperatiegraad van slechts 3,5%.

73. Vervolgens vergeleek ik mijn bovenstaande bevindingen met de resultaten die aan de Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent waren bekomen. Het grootste verschilpunt tussen beide arrondissementen is dat de curatoren in Gent meer activa realiseerden en bovendien geconfronteerd werden met een minder grote schuldenlast. Daarentegen bestaan de faillissementsboedels gemiddeld uit twintig schuldvorderingen, vier meer dan die in Antwerpen. Dit verschil is volledig te wijten aan de grotere aanwezigheid van chirografaire schuldvorderingen. Net zoals bij de Antwerpse dossiers doen schuldeisers van wie de schuldvordering gedekt wordt door een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht in beperkte mate aangifte van een schuldvordering. Zij weerspiegelen slechts 1,3% van de totale schuldvorderingen.

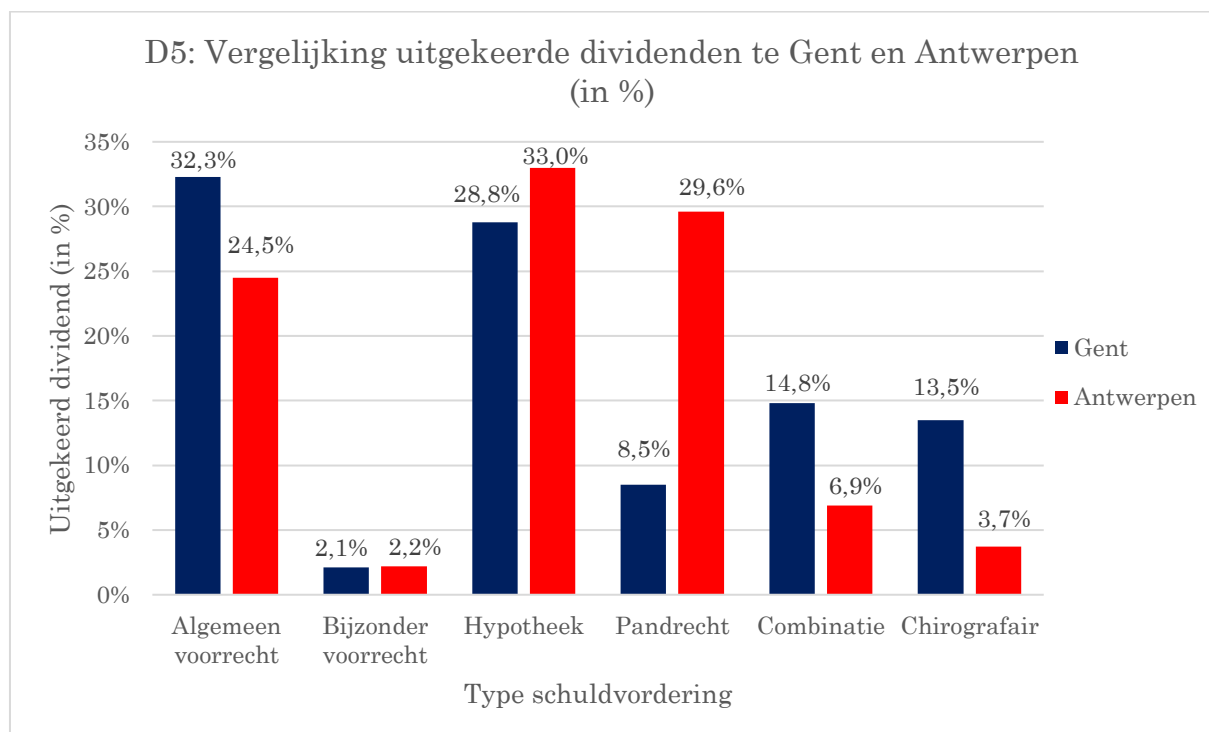
De recuperatiegraden liggen voor alle categorieën van schuldvorderingen hoger te Gent dan in Antwerpen. Dit is niet verwonderlijk aangezien in Gent meer activa door de curatoren werden gerecupereerd, en de gefailleerden daarnaast een minder grote schuldenlast hadden opgebouwd. De berekende recuperatiegraden vertonen dezelfde tendens als bij de dossiers uit Antwerpen: schuldeisers met een conventionele zakelijke zekerheidsrecht recupereren het meeste na de verdeling, de chirografaire schuldeisers het minste.

74. Vervolgens leg ik de werkelijk uitgekeerde dividenden uit beide arrondissementen naast elkaar. De grafische weergave uit Diagram 5 kopieerde ik onder deze paragraaf. In beide arrondissementen trekken de schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht de meeste gelden naar zich toe. Echter springen twee verschillen in het oog. Een eerste afwijking heeft betrekking op de dividenduitkering aan pandhoudende

schuldeisers. Zij vertonen in beide bijdrages een aanwezigheid van minder dan 1% ten opzichte van de totale schuldvorderingen en een recuperatiegraad van om en bij de 40%. Toch trekken de pandhoudende schuldeisers te Antwerpen ongeveer 20% meer gelden naar zich toe. Hetzelfde fenomeen doet zich voor bij de hypothecaire schuldeisers: hoewel zij in de Gentse dossiers een hogere recuperatiegraad vertonen (namelijk 79,0% tegenover 47,6% te Antwerpen), slorpen zij meer activa op in de Antwerpse dossiers. Dit gaat ten koste van de overige schuldeisers.

Een tweede opmerking handelt over de chirografaire schuldeisers. Zij ontvangen slechts 3,7% van het beschikbare actief in Antwerpen hoewel diezelfde schuldeisers in Gent 13,5% van de activa ontvangen. Toch zijn hun recuperatiegraden uit beide onderzoeken niet zo verschillend. Een mogelijke oorzaak is de minder grote aanwezigheid van dergelijke schuldeisers in de Antwerpse dossiers.

Diagram 5: Vergelijking van de uitgekeerde dividenden per faillissement in Gent en Antwerpen

75. Ten slotte situeer ik de bevindingen uit beide onderzoeken in het rechtsvergelijkend kader uit hoofdstuk één. Voor wat betreft de dekkingsgraad, de globale gemiddelde recuperatiegraad per faillissement en de recuperatiegraad van chirografaire schuldeisers bevinden de Belgische jurisdicties zich in de middenmoot.

De schuldeisers met een conventioneel zakelijk zekerheidsrecht doen het opmerkelijk goed: enkel de banken in Nederland doen beter. Ten slotte heeft Belgische faillissementsprocedure de langste duurtijd. Daarmee zouden op een indirecte wijze hogere faillissementskosten gepaard gaan.

Bijlagen

1. Vertrouwelijkheidsverklaring

VAKGROEP METAJURIDICA, PRIVAAT-
EN ONDERNEMINGSRECHT

Vertrouwelijkheidsverklaring

Verklaring met betrekking tot het kennisnemen van informatie en/of gegevens in het kader van onderzoek dat wordt uitgevoerd aan de Universiteit Gent

Deze verklaring is opgesteld in het kader van het volgende onderzoeksproject:
Masterproef: empirisch-juridisch onderzoek naar de doeltreffendheid van zekerheden bij faillissement

In het kader van dit onderzoek kunnen de leden van het onderzoeksteam in aanraking komen met vertrouwelijke informatie, met name persoonsgegevens.

Hierbij verklaart ondergetekende,

Angélique Daponte (*22/06/1994), studente Rechten Universiteit Gent,

dat zij:

- de persoonsgegevens uitsluitend voor het bovenvermelde onderzoeksproject zal aanwenden;
- de persoonsgegevens niet voor andere doeleinden zal gebruiken;
- de persoonsgegevens niet aan derden zal meedelen onder een vorm waarbij de betrokken personen geïdentificeerd kunnen worden;
- de eindresultaten van het onderzoek niet zal publiceren onder een vorm waarbij de betrokken personen geïdentificeerd kunnen worden;
- de nodige maatregelen zal treffen om de vertrouwelijkheid en de beveiliging van de verwerking van de persoonsgegevens te garanderen;
- de persoonsgegevens en de gegevens van het onderzoek zal ontkoppelen zodra de koppeling ervan niet langer noodzakelijk is voor het onderzoek.

Gent, 28 juni 2019

2. Excel datasets

De gegevens uit de faillissementsdossiers werden opgeslagen in twee afzonderlijke Excel datasets. De eerste betreft gegevens over de gefailleerde (met 257 rijen en 26 kolommen), de tweede geeft de schuldvorderingen weer waarvan aangifte werd gedaan (met 4.128 rijen en 26 kolommen). Wegens de aanzienlijke omvang van beide datasets werd ervoor geopteerd deze afzonderlijk te uploaden en niet in deze bijdrage te incorporeren.

Bibliografie

BAECK, J., "HOOFDSTUK 7. Faillissement: wat blijft nog over voor de schuldeisers?" in BAECK, J. (ed.), *Privaatrecht in actie!*, Brugge, die Keure 2018, 215-256.

BAECK, J., "Bankruptcy : What Is Left for the Creditors? A Belgian Exploratory Study." *International Insolvency Review* 2019, afl. 28/2, 140–162. DOI: 10.1002/iir.1342.

BAECK, J., "Hoofdstuk 1: Achtergrond en krachtlijnen van de hervorming" in BAECK, J. en KRUITHOF, M. (eds.), *Het nieuwe zekerheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 1-26.

BAEYENS, S., "Zakelijke rechten en insolventieprocedures" in SAGAERT, V. (ed.), *Vraagpunten op de grens van insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2018, 1-25.

BERCKMANS, C., *De vereffeningprocedure*, Mechelen, Kluwer, 2014, 665-696.

BLAZY, R., CHOPARD, B. en NIGAM, N., "Building legal indexes to explain recovery rates: An analysis of the French and English bankruptcy codes", *Journal of Banking & Finance* 2013, afl. 37/6, 1936-1959. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.10.024>.

BLAZY R. en NIGAM, N., "Corporate insolvency procedures in England: the uneasy case for liquidations", *Eur J Law Econ* 2019, afl. 47, 89–123. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10657-018-9599-2>.

BLAZY, R., PETEY, J. en WEILL, L. "Serving the creditors after insolvency filings: from value creation to value distribution", *Eur J Law Econ* 2018, afl. 45, 331-375. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10657-017-9560-9>.

BOGAERT, F., *Overdracht van kredietrisico*, Mortsel, Intersentia, 2013, XVI + 549 p.

BRIJS, S., DE SMET, K., VAN HOE, A. en JACMAIN, S., "Het nieuwe faillissementsrecht", *T.B.H.*, 2018/3, p. 255-265.

BRIS, A., WELCH, I. en ZHU, N., "The Costs of Bankruptcy: Chapter 7 Liquidation versus Chapter 11 Reorganization." *The Journal of Finance* 2006, afl. 61/3, 1253-1303. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2006.00872>.

BROCKWAY, B.J., "Applying federal securities law to Chapter 11 claim conversions", *DePaul Business & Commercial Law Journal* 2009, afl. 7, 655-679.

BROUWER, M. "Reorganization in US and European Bankruptcy law." *Eur J Law Econ* 2006, afl. 22, 5–20. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10657-006-8978-2>.

CAVENAILE, T., "La faillite et la suspension du cours des intérêts", *JLMB* 2018, nr. 1, 39-41.

CLAES, B., "Wanneer delen in de gebroken potten geen evidentie meer is: het misdrijf van de laattijdige aangifte van het faillissement en de daaruit voortvloeiende schade", *Limb.Rechtsl.* 2016, afl. 4, 262-273.

COUWENBERG, O. en DE JONG, A., "Costs and Recovery Rates in the Dutch Liquidation-Based Bankruptcy System", *Eur J Law Econ* 2008, afl. 26, 105-127. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1020888>.

DAEM, W., "Schulden van de boedel en schulden in de boedel", *In Foro* 2011, afl. 4, 24-28.

DE DECKER, L., "Het faillissement" in DE LAT, J. en ROODHOOF, J. (eds.), *Jaarboek Insolventierecht 2000. Gids voor het innen van uw facturen*, Mechelen, Kluwer, 2000, 119-124.

DE GROOTE, B., "Hoofdstuk IV. Zakelijke zekerheidsrechten", in BRULOOT, D., DE CORTE, R., DE GROOTE, B. (eds.), *Privaatrecht in hoofdlijnen volume 2, 13de ed*, Mortsel, Intersentia, 2017, 199-209.

DE LEO, F. en CARDINAELS, D., "Remuneratie curator. Het bureau voor rechtsbijstand is geen insolventieverzekeraar, maar wie dan wel?", *NJW* 2017, afl. 367, 566-576.

DE MAREZ, D. en STRAGIER, C., *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 402 p.

DESTERBECK, F., “Enkele fiscale aspecten van het faillissement praktisch nader toegelicht”, in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSENS, T. (eds.) *Faillissement en reorganisatie: FARE 48*, Mechelen, Kluwer, 2013, IV.B-1 – IV.B.57 en het vervolg: IV.Bbis-1 – IV.Bbis-58.

DE WILDE, A., *Boedelschulden in het insolventierecht*, Mortsel, Intersentia, 2005, 619 p.

DIRIX, E. en DE CORTE, R., *Zekerheidsrechten*, Gent, Story-Scientia, 2006, XXIV + 519p.

DIRIX, E., "Het insolventierecht anno 2014" in BRAECKMANS, H., DIRIX, E., STORME, M.E., TILLEMANN, B. en VANMEENEN, M. (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen III*, Mortsel, Intersentia, 2014, 1-39.

DIRIX, E., "Insolventierecht en gemeenrecht" in WYMEERSCH, E. (ed.), *Van alle markten: Liber Amicorum Eddy Wymeersch*, Mortsel, Intersentia, 2008, 411-428.

DIRIX, E., “Art. 47-56 Pandwet” in DIRIX, E., FRANCOIS, P. en TISON, M. (eds.), *Voorrechten en hypotheken. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2015, Art. 47-56 - 1 – Art. 47-56 – 26.

DIRIX, E., “Hypotheek” in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSENS, T. (eds.), *Faillissement en reorganisatie: FARE 53*, Mechelen, Kluwer, 2015, II.H.10.E-1 – II.H.10.E-30.

DIRIX, E., “Pandrechten” in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSENS, T. (eds.), *Faillissement en reorganisatie: FARE 64*, Mechelen, Kluwer, 2019, 7.G.2-1 – 7.G.2-38.

DIRIX, E., “Onroerende voorrechten” in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSENS, T. (eds.), *Faillissement en Reorganisatie: FARE 54*, Mechelen, Kluwer, 2015, II.H.10.B-1 - II.H.10.B-22.

DIRIX, E., “Roerende voorrechten” in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSSENS, T. (eds.), *Faillissement en Reorganisatie: FARE 66*, Mechelen, Kluwer, 2019, 7.G.3 -1 – 7.G.3 – 46.

FABER, D., VERMUNT, N., KILBORN, J. en RICHTER, T., *Commencement of Insolvency Proceedings*, Oxford, Oxford University Press, 2012, CXXV + 826 p.

FABER, D., VERMUNT, N., KILBORN, J., RICHTER, T. en TIRADO, I., *Ranking and Priority of Creditors*, Oxford, Oxford University Press, 2016, LXIX + 618 p.

GEORGES, F., “L'égalité des créanciers: du principe à l'incantation?”, *Banque et insolvabilité* 2007, 31-97.

GEORGES, F., “L'égalité des créanciers: un mythe? ”, *Rev. Dr. Ulg* 2009, 319-324.

GOTBERG, B.E., “Conflicting preferences in business bankruptcy: the need for different rules in different chapters”, *Iowa Law Review* 2014, afl. 51, 1/69 – 69/69.

HOUBEN, R., “Schuldvergelijking en insolventieprocedures” SAGAERT, V. (ed.), *Vraagpunten op de grens van insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2018, 75-110.

JANSEN, R., “Het nieuwe insolventierecht in de notariële praktijk”, *Not.Fisc.M.* 2018, deel 1: afl. 8, 226-250, deel 2: afl. 9, 274-293.

KORTMANN, S.C.J.J., "Ongerechtvaardigde verrijking in insolventieprocedures in Nederland" in SAGAERT, V. (ed.), *Vraagpunten op de grens van insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2018, 233-249.

LEYMAN, B., SCHOORS, K.J.L. en COUSSEMENT, P., “The role of firm viability, creditor behavior and judicial discretion in the failure of distressed firms under court-supervised restructuring: evidence from Belgium”, 2008, 35p. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.998547>.

LUBBEN, S.J., *Measuring The Costs Of Chapter 11 Cases*, The Hague, Eleven International Publishing 2010, 90p.

LYSENS, T., “De curator” in BRAECKMANS, H., STORME, M.E., VANMEENEN, M., TILLEMANN, B. en VANANROYE, J. (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen IV*, Mortsel, Intersentia, 2017, 55-80.

MOMBAERTS, A., VANDEBROEK, M., “De sluiting van het faillissement na vereffening” in BRAECKMANS, H., DE TANDT, F., DIRIX, E., VAN CAMP, E., LYSENS, T. (eds.), *Faillissement en reorganisatie: FARE 49*, Mechelen, Kluwer, 2003, II.I.10.B-1 - II.I.10.B-62.

SAGAERT, V., VERBEKE, A.L. en TILLEMANN, B., *Vermogensrecht in kort bestek (vierde editie)*, Mortsel, Intersentia, 2016, 1-43.

STORME, M.E., "Samenloop en rangschikking van schuldvorderingen bij faillissement: algemene beginselen" in BRAECKMANS, H., STORME, M.E., TILLEMANN, B. en VANANROYE, J. (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen IV*, Mortsel, Intersentia, 2017, 157-211.

TABB, C.J., “Rethinking preferences”, *South Carolina Law Review* 1992, afl. 43, 981-1035.

THIELENS, M., “Rol van het eigendomsvoorbehoud in faillissementen. Het eigendomsvoorbehoud is dood, lang leve het eigendomsvoorbehoud!”, *Jura Falc.* 2016-17, afl. 2, 213-247.

VAN BRUYSTEGEM, B. en CAUWENBERGH, G., “Afdeling 2: Faillissement”, in *Vennootschap en Belastingen*, afl. 76, Mechelen, Kluwer, 2008, Deel I, 5 – 2000 - Deel I, 5 – 2655.

VAN CAMP, E. en MERTENS, I., “La réalisation des actifs lors d’une faillite - Partie III”, *In Foro* 2016, nr. 4, 16-22.

VAN DE MIEROP, I., “Werkwijze van de curator: opstart, beheer faillissement, sluiting”, in BRAECKMANS, H., STORME, M.E., TILLEMANN, B. en VANANROYE, J. (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen IV*, Mortsel, Intersentia, 2017, 81-110.

VAN DEN BROECK, C., “De voorrang van reorganisatieschulden in een navolgend faillissement”, *TRV* 2018, 691-706.

VAN DE PLAS, I. en VANMEENEN, M., “Het toepassingsgebied van Boek XX WER: hoe meer zielen, hoe meer vreugd?”, *T.B.H.*, 2018/3, p. 207-223.

VAN EESSEL, V., “Het retentierecht als zekerheidsmechanisme, mede in rechtsvergelijkend perspectief”, *RW* 2017-18, nr. 30, 1162-1170.

VERBEKE, A.L., “Hoofdstuk 5: De vermogensleer”, in B. TILLEMANN, A.L. VERBEKE en V. SAGAERT (eds.), *Vermogensrecht in kort bestek*, Mortsel, Intersentia, 2007, 20-23.